

ΕΞΕΝΟΦΑΝΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ

“ΑΝΑΤΟΛΗΣ,”

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ—ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Γ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ

Ὁδὸς Πειραιῶς—Ζήνωνος ἀριθ. 2.

1905

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Αἱ ἐξετάσεις τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς.
Φιλοσοφικὸν σύστημα, Πέτρου Βράϊλα Ἀρμένη, ὑπὸ Κωνστ. Λογοθέτου καθηγητοῦ τοῦ Ῥοβερτείου Λυκείου.
Δημῶδες Ἑλληνικαὶ Μελῳδίαι ὑπὸ Γεωργίου Δ. Παχτίου.
Περὶ τινῶν πόλεων καὶ κομῶν τῆς Βιθυνίας ὑπὸ Γρηγορίου Ἰωσηφίδου.
Συμβολαὶ εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Προσηλυτισμοῦ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ. Ἀποτυχία τῶν προσηλυτιστικῶν ἐνεργειῶν ἐν Σινώπῃ.
Τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖον τῆς Πάτμου.
Στατιστικὴ τῆς ἐπαρχίας Ἐφέσου (τμήμα Κόρδελιοῦ).
Ἐγκύκλιος πρὸς τὰς κοινότητας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

ΕΥΚΑΙΡΟΣ ΑΓΓΕΛΙΑ

Πολλὰι πολλάκις Κοινότητες παρεκάλεσαν νὰ προμηθεύσωμεν αὐταῖς διδασκάλους γινώσκοντας νὰ ψάλλωσιν ἐν τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν νκοῖς, ἀλλ' εὐρέθημεν ἐν τῇ ἀνάγκῃ ν' ἀρνηθῶμεν αὐταῖς τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην. Ἐφέτος δυνάμεθα εὐτυχῶς νὰ διαθέσωμεν μαθητὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ῥιζαρείου, οὔτινες οὐ μόνον ὡς διδάσκαλοι καὶ ὡς ἱεροψάλται, ἀλλὰ καὶ ὡς ἱεροκήρυκες δύνανται νὰ ὑπηρετήσωσιν εἰς τὰς Κοινότητας. Ἐὰν ἄρα Κοινότης τις χρῆζει τοιοῦτου ἱεροδιδασκάλου καὶ ἱεροψάλτου, ἀποταθήτω πρὸς ἡμᾶς ἐγκλίρωσθαι ἄρα καὶ τοὺς ἕρους, ὑπ' οὓς ἀξιοῖ νὰ προσλάβῃ τοιοῦτον διδάσκαλον. Εἰς τοὺς ἕρους πρέπει νὰ προστεθῇ ἔτι, ἂν θὰ παραχωρηθῇ δωρεὰν κατοικία καὶ ὀδοιπορικά, ἔτι δὲ χάριν τῆς ταχείας διαπεράσεως τῆς ἐντολῆς ἀνάγκη νὰ ὑποδειχθῇ καὶ πρόσωπον, παρ' οὗ θὰ λάβῃ ὁ ἱεροδιδάσκαλος τὰ ὀδοιπορικά καὶ ποσὸν τι ἀπέναντι τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ.

ΑΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς.

Ἐν τῷ σεμνῷ ἰδρύματι τῶν ἀοιδίμων εὐεργετῶν τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας Μάνθου καὶ Γεωργίου τῶν Ῥιζαρῶν ἐκπαιδεύονται πολλοὶ εὐέλπιδες Μικρασιᾶται, ὑπότροφοι τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου· διὰ τοῦτο πρὸς τὰς ἐξετάσεις τοῦ ἱεροῦ τούτου ἐκπαιδευτηρίου ἔχουσι σύντονον τὴν προσοχὴν ἐστραμμένην οὐ μόνον τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου ἡμῶν ἀλλὰ καὶ πλείστοι ὀρθόδοξοι Κοινότητες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας· διότι ἐξ αὐτῶν ἀναμένουσι νὰ πορισθῶσιν ἀσφαλεῖς ἀποδείξεις, ἂν ἠτύχησαν ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν ὑποτρόφων καὶ ἂν αἱ στηριζόμεναι ἐπ' αὐτῶν μεγάλοι προσδοκίαι μέλλωσι νὰ ἐπαληθεύσωσι. Βραχεῖαι ἄρα πληροφορίαι περὶ τῶν ἐξετάσεων τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς θ' ἀναγνωσθῶσιν εὐαρέστως ὑπὸ τῶν πλείστων ἀναγνωστῶν τοῦ «Ξενοφάνους».

Ἀποπερατωθεῖσων τῶν γραπτῶν ἐξετάσεων καὶ τῶν πέντε τῆς Σχολῆς τάξεων τῇ 10 Ἰουνίου, ἡμέρᾳ Παρασκευῆ, ἐγένετο τῶν προφορικῶν ἐξετάσεων ἡ ἔναρξις τῇ 13 Ἰουνίου ἡμέρᾳ Δευτέρᾳ καὶ ὄρα 8η π. μ. μετὰ πανηγυρικῆς ἐπισημότητος, ἐξωραϊζόντων τὴν ἑορτὴν τοῦ σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτου μετὰ τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν ἀρχιερέων, τοῦ σεβαστοῦ Συμβουλίου τῆς Σχολῆς, τῶν ἐλλογιμωτάτων καθηγητῶν αὐτῆς καὶ πολλῶν ἐπισήμων τῆς Ἀθηναϊκῆς κοινωνίας. Πρῶτοι δ' ἐξητάσθησαν οἱ 19 μαθηταὶ τῆς ἐφέτος ἀπολυομένης τάξεως τὴν ἀπολυτήριον ἐξετάσιν, εἶτα δὲ αἱ λοιπαὶ τέσσαρες τάξεις. Αἱ προφορικαὶ ἐξετάσεις διήρκεσαν μέχρι τῆς Παρασκευῆς 17 Ἰουνίου. Μετὰ δικαίας δὲ χάριτος παρετηρήθη ὑπὸ τῶν φίλων τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς μορφώσεως

ἡ διαρκὴς ἐν ταῖς εξετάσει παρούσα τοῦ σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτου καὶ ἡ ἀξιάγαστος στοργή, μεθ' ἧς παρηκολούθει τὰς προόδους τῶν μαθητῶν.

Ὁ θρόνος Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου πρέπει νὰ θεωρῆται νῦν εὐτυχῆς ἀγλαϊζόμενος ὑπὸ πρωθιεράρχου τοιοῦτου, οἷος ἀναδεικνύεται ἐν τοῖς ἔργοις καὶ ἀνυψοῦται ἐν τῇ συνειδήσει ἡμῶν ὁ νῦν ἐπὶ τοῦ ἐνδόξου θρόνου τοῦ Ἀρεοπαγίτου καθήμενος. Ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν καὶ Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλάδος κ. Θεοκλήτος ἐνθερμῶς ὦν ἐραστὴς τοῦ ἀρχαίου τῆς Ἐκκλησίας κλέους καὶ τῆς ἀνυπερβλήτου δόξης τοῦ Γένους αὐτοῦ οὐδεμίαν παραλείπει εὐκαιρίαν, ὅπως παρασκευάσῃ τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς καθόλου κοινωνίας σύμφωνα πρὸς τὸ μέγα καὶ ἐνδοξόν αὐτῆς παρελθόν. Διὸ προθυμότετος ἀείποτε δεικνύεται ὅσακις δύναται ἢ διὰ λόγων ἢ διὰ πράξεων νὰ προαενέγκῃ ἔρανον τινα πρὸς τὸν ὑψηλὸν τοῦτον σκοπόν.

Αἱ περὶ μορφώσεως ἱεροῦ κλήρου, ἀξίου τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς, διηνεκεῖς προσπάθειαι, αἱ ἀγῶνες αὐτοῦ ὅπως ἐξυψώσῃ κοινωνικῶς τὸν ἄγαν νῦν, ὡς μὴ ὄφελε, τεταπεινωμένον κατώτερον ἱερὸν κλῆρον, ἢ τῆς κυσμιότητος τοῦ ἱεροῦ κλήρου αὐστηρὰ ἐπιτήρησις, ἢ ὄντως πατρικὴ στοργὴ πρὸς πᾶσαν νεαρὰν δύναμιν, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας ἀφοσιωθεῖσαν, ὁ χριστιανικὸς ζῆλος, ὅπως καταστήσῃ τὴν Μητροπόλιν τῶν Ἀθηνῶν ἔδραν φιλικηρωπίας καὶ παρκαυθίας τῶν δυστυχοῦντων, ἀξίαν τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλληνικοῦ βουλίου, ἴση καὶ δικαίᾳ τρυφάνῃ χρώμενος πρὸς τε τοὺς ἔσω καὶ ἔξω Ὁρθοδόξους, ἢ ἀποτελεσματικὴ αὐτοῦ δράσις περὶ σπουδαιότατον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου ζήτημα, τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν μουσικὴν, ἧς ἵδρυσε Σχολὴν λαμπρῶς λειτουργοῦσαν καὶ τὰ κράτιστα μέλλουσαν νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τε τὸν θρησκευτικὸν καὶ τὸν κοινωνικὸν τοῦ ἔθνους βίον, ὁ σφοδρὸς αὐτοῦ πόθος καὶ αἱ διηνεκεῖς φροντίδες, ὅπως θέσῃ εἰς ἐνέργειαν τὸ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἱδρυμένον, ἀλλ' ἄχρηστον δικτελοῦν ἱεροδιδασκαλεῖον, ταῦτα καὶ ἄλλα πάμπολλα ψυχῆς εὐσεβοῦς καὶ μεγαλοπράγμονος βουλήματα καθιστᾶσι τὸν σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτον ἀξίον τοῦ ὑψηλοῦ θρόνου, ἐφ' οὗ καθήκει, καὶ τὸν ἀρμοδιώτατον πρὸς τὰς παρούσας θρησκευτικὰς καὶ κοινωνικὰς ἡμῶν πληγὰς ἰατρόν, ἀγαλμα

δὲ σεβασμοῦ, εὐγνωμοσύνης καὶ λατρείας παντὸς τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνύψωσιν τοῦ Γένους ποθοῦντος.

Τῇ δὲ Κυριακῇ, 19 Ἰουνίου, ὥρα 10 π. μ. ἐγένετο ἡ τελετὴ τῆς ἀνκηρύξεως τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν εξετάσεων καὶ τῆς ἐτήσιας καθόλου προόδου τῶν μαθητῶν, καὶ τῆς ἀπονομῆς τῶν τε διπλωμάτων εἰς τοὺς ποφοιτήσαντας καὶ τοῦ Πρασακακείου βραβείου, ἐκ 500 δραχμῶν συγκειμένου, εἰς τὸν ἀναδειχθέντα ὑπέροχον πάντων τῶν συνταξιωτῶν αὐτοῦ κατὰ τε τὴν ἐπίδοσιν εἰς τὰ γράμματα, τὴν κατὰ τὸν πενταετη ἐν τῇ Σχολῇ μαθητικὸν βίον ἀνεπίληπτον καὶ ἀμωμον διαγωγὴν καὶ τὸν πρὸς τὴν ἱερωσύνην ζῆλον.

Τῇ ὠρισμένη ὥρᾳ ἐν τῇ πληθούσῃ ἐκλεκτοῦ κόσμου μεγάλη αἰθούσῃ τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς ἤρξατο ἡ τελετὴ διὰ κατανοητικωτάτων καὶ προσφορωτάτων τῇ περιστάσει ἐκκλησιαστικῶν τροπαρίων, ψαλέντων ὑφ' ἀπάντων τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς μελωδικώτατα, ἢ δ' εὐσεβῆς καὶ καλλιτεχνικῆς τῶν ἀσθέντων μελῶν ἐντύπωσις ἐπὶ τοῦ ἀκροατηρίου, μετὰ προσφανοῦς συγκινήσεως ἐν ὀρθοστασίᾳ ἀκροαμένου, ὑπῆρξεν ἔξοχος. Εἶτα παρελθὼν εἰς τὸ μέσον ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἅγιος Πενταπόλειος κ. Νεκτάριος ὁ Κεφαλᾶς, ἀνέγνω πρακτικὸν τοῦ Συλλόγου τῶν καθηγητῶν, ἐν ᾧ ἦσαν ἀνχεγεγραμμένα τὰ ποτελέσματα τῶν εξετάσεων πασῶν τῶν τάξεων καὶ ὁ βαθμὸς τῆς ἐπιδόσεως ἐκάστου μαθητοῦ. Πάντες οἱ ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὑπότροφοι τοῦ Συλλόγου ἡμῶν ἐν πάσαις ταῖς τάξεσιν ἔτυχον τοῦ βαθμοῦ ἄριστα. Ἐκ δὲ τῶν ἀποφοιτησάντων ἐφέτος 19 μαθητῶν οἱ τέσσαρες ἐκ τῶν πέντε ἀριστευσάντων ἦσαν ὡσαύτως Μικρασιαῖται, ὁ Παροσκευᾶς Ἐλευθερίου ἐκ Μάκρης τῆς Λυκίας ὁ Χαγαλάμπης Πασπάτης ἐκ Χίου, ὁ Ἀθανάσιος Τρουγονίδης ἐκ Μηχανίωνος τῆς Κυζίκου καὶ ὁ Παρασκευᾶς Παπᾶ Ἰωσήφ ἐκ Χουδίου τῆς Βιθυνίας. Καὶ πέμπτον δὲ θὰ εἶχομεν ἐφέτος ἀπόφοιτον ἀριστοῦχον, τὸν ἐξ Ἰκονίου Α. Μολαίτην, ἀν μὴ δεινὴ νόσος ἠνάγκαζεν αὐτὸν νὰ διακόψῃ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἔτους.

Μετὰ τοῦτο ἀνέγνω ὁ σεβασμιώτατος Διευθυντὴς τὸ ἐπόμενον πρακτικὸν τοῦ Συλλόγου τῶν καθηγητῶν περὶ τῶν ἀξιωθέντων τοῦ Πρασακακείου βραβείου.

α' Ἀριθμὸς 334.

Σήμερον τῇ 18ῃ Ἰουνίου τοῦ ἔτους 1905 συνελθὼν ὁ Σύλλογος τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς εἰς τὸ καθίδρυμα αὐτῆς κατὰ πρόσκλησιν τῆς Σ. Διευθύνσεως, ἵνα κρίνη περὶ τῆς ἀπονομῆς τοῦ *Πρασακακείου βραβείου*, ἐπειδὴ οἱ μαθηταὶ *Παρασκευᾶς Ἐλευθερίου* ἐκ Μάκρης τῆς Λυκίας καὶ *Χαράλαμπος Πασπάτης* ἐκ Χίου ἐξ ἴσου μὲν ἠρίστευσαν ἐν ἅπασιν ταῖς μαθήμασιν, ἀμφοτέροι δὲ διέπρεψαν ἐπὶ χρηστότητι καὶ ἱερατικῷ ζήλῳ καὶ προσκληθέντες ὡμολόγησαν ἐνώπιον τοῦ Διευθυντοῦ ὅτι σκοπὸν ἔχουσιν ἐν τῷ προσήκοντι χρόνῳ νὰ ἱερωθῶσιν, ὁ Σύλλογος ἀπεφάσισε διὰ κλήρου νὰ ὀρισθῇ ὁ μέλλων νὰ λάβῃ τὸ βραβεῖον. Μετὰ τοῦτο γενομένης κληρώσεως ἐνώπιον τοῦ Διευθυντοῦ καὶ τοῦ Συλλόγου τῶν καθηγητῶν, παρόντων καὶ τῶν εἰρημένων μαθητῶν, ὁ κλῆρος ἔλαχεν ἐπὶ τὸν *Χαράλαμπον Πασπάτην*.

Καλέσας δ' ἐκ τῶν βραβευθέντων τὸν ὑπὸ τοῦ κλήρου εὐνοηθέντα ἐνεχείρισε μετ' ἐμφαντικῶν λόγων τὸ ἀριστεῖον ὑπὸ τὰ παταγώδη χειροκροτήματα τοῦ ἀκροατηρίου, ὁ δ' ἐν προσφανεῖ συγκινήσει ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐκθρέψασαν καὶ ἐκπαιδεύσασαν Σχολήν, τοὺς σεβαστοὺς αὐτῆς Συμβούλους, τὸν σεβασμιώτατον Διευθυντὴν καὶ τοὺς καθηγητάς, στραφεὶς δ' εἶτα πρὸς τοὺς συμμαθητάς ἀπέτεινε συγκινητικούς ἀποχαιρετιστηρίους λόγους.

Διανεμομένων τῶν πτυχίων εἰς τοὺς ἀποφοιτῶντας, ὁ σεβασμιώτατος Διευθυντὴς ἐποιήσατο ἐξαιρετικὴν σύστασιν καὶ θερμὸν ἔπαινον τοῦ ἐκ Χουδίου τῆς Βιθυνίας ὑποτρόφου τοῦ Συλλόγου ἡμῶν *Παρασκευᾶ Παπᾶ Ἰωσήφ*, οὗ ἐξῆρε τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν χρηστότητα, τὴν εὐφύιαν καὶ τὸν πρὸς τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα ζῆλον. Ὁ δὲ Ἁγιορείτης μαθητὴς *Ἀρκάδιος Ζητήσας* παρὰ τοῦ Διευθυντοῦ τὴν ἀδειαν ἐξεδήλωσε διὰ λόγων ζωηρῶν τὴν ἑαυτοῦ εὐγνωμοσύνην καὶ ἀπήγγειλεν οἶνον ἱερὸν ὄρκον, ὅτι θὰ ἐκτελέσῃ πιστῶς τὴν ἀποστολήν, δι' ἣν παρεσκευάσεν αὐτὸν ἡ Σχολή.

Μετὰ ταῦτα ὁ σεβασμιώτατος Διευθυντὴς ἀπέτεινε πρὸς τοὺς ἀπερχομένους χρυσᾶς ὑποθήκας, ἅς ὁ ἀναγγώστης εὐρίσκει κατωτέρω.

Οἱ τοῦ βραβείου ἀξιοὶ ἀναδειχθέντες *Παρασκευᾶς Ἐλευθερίου* ἐκ Μάκρης τῆς Λυκίας καὶ *Χαράλαμπος Πασπάτης* ἐκ Χίου, κατὰ γενομένην πρὸ τῆς κληρώσεως συμφωνίαν διενείμαντο πρὸς ἀλλήλους τὸ πεντακοσιόδραχμον βραβεῖον ἐξ ἴσου.

Ἡ νίκη αὕτη τῶν Μικρασιατῶν, ἐπεληούσα μετὰ συνεχῆ σειρὰν ἄλλων βραβευθέντων Μικρασιατῶν, ἐνεποίησε βαθυτάτην ἐντύπωσιν εἰς τε τὸ σεβαστὸν τῆς Σχολῆς Συμβούλιον καὶ τὸ ἐπίλεκτον ἀκροατήριον. Ὁ δ' ἐκ τῶν Συμβούλων τῆς Σχολῆς κ. *Ἀναστάσιος Στούπης*, *Ἀρεοπαγίτης*, προσφωνήσας παρὰ τῶν συναδελφῶν αὐτοῦ τοὺς ἀπολυομένους μαθητάς καὶ ὑπομνήσας αὐτοῖς τὸν μέγαν καὶ ὑψηλὸν προορισμὸν, ὃν ἔχουσι νὰ ἐπιτελέσωσιν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους, ἐξῆρε διὰ λόγων εὐφημοτάτων τὸ σπάνιον καὶ λίαν παρήγορον γεγονός, ὅτι ἐξ ὅτου εἰσῆχθησαν εἰς τὴν *Ῥιζαρεῖον Σχολὴν* Μικρασιαῖται, αὐτοὶ αἰείποτε λαμβάνουσι τὸ *Πρασακακίον* βραβεῖον, ἠῶξατο δ' αὐτοῖς, ἵνα καὶ ἐν τῷ πρακτικῷ αὐτῶν βίῳ ἀριστεύωσι καὶ στεφανῶνται ἐν ταῖς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς κοινωνίας ἀγῶσιν αὐτῶν. Ὅντως δὲ ἐξ ὅτου ὁ Σύλλογος ἡμῶν ἠρξαστο εἰσάγων ὑποτρόφους ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας εἰς τὴν *Ῥιζαρεῖον Σχολήν*, αἰείποτε οὗτοι λαμβάνουσι τὸ ἀριστεῖον τῆς ἐπιμελείας καὶ χρηστότητος π. χ. τὸ βραβεῖον τοῦτο ἔλαβεν α) ὁ *Ἰωάννης Παρασκευαΐδης* ἐκ Βουρδουρίου τῆς Πισιδίας, β) ὁ ἐκ Κοτυώρων τῆς Νεοκισσαρείας *Κωνσταντῖνος Ῥωμανός*, γ) ὁ ἐκ Σινώπης τῆς Παφλαγονίας *Δημήτριος Χ'* *Ἀνέοιτης*, δ) ὁ ἐκ Χουδίου τῆς Βιθυνίας *Πασχάλης Πασχαλίδης*, ε) ὁ ἐκ Περματῶν τῆς Βαγαδονίας *Μιχαὴλ Νομίδης*, ς) ὁ ἐκ Μάκρης τῆς Λυκίας *Παρασκευᾶς Ἐλευθερίου*.

Ἐπὶ τούτοις ὁ ἐκ τῶν Συμβούλων τῆς *Ῥιζαρείου Σχολῆς* καὶ ἐκ τῶν διευθυντῶν τῆς *Τραπέζης* τῆς Ἀνατολῆς κ. *Λουδοβίκος Νικολαΐδης* ἐγενεθεις συνεχάρη διὰ θερμοτάτων καὶ εὐγενεστάτων λόγων τῷ παρισταμένῳ ἐν τῇ τελετῇ Προεδρεῖν τοῦ Συλλόγου ἡμῶν διὰ τὴν συνεχῆ σειρὰν τῶν ἀριστεῶν καὶ ἀθλοφόρων ὑποτρόφων αὐτοῦ. Προκληθεὶς δὲ οὕτως εὐγενῶς καὶ τιμητικῶς ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. *Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης* ἀναστὰς εἶπεν ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτοῦ τὰ ἑξῆς περίπου :

«Πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας χάριτας ὀφείλει ὁ Σύλλογος ἡμῶν εἰς τὸν φιλογενέστατον καὶ φιλορθοδοξότατον σύμβουλον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς *Ῥιζαρείου Σχολῆς*, τοῦ ἡμετέρου δὲ Συλλόγου εὐμενέστατον καὶ προθυμότατον αἰείποτε ἀρωγὸν κ. *Λουδοβίκον Νικολαΐδην*, καὶ νῦν δὲ διὰ τῶν εὐγενῶν αὐτοῦ συγχαρητικῶν ἐκδηλώσεων κταβάλλει ἐν τῇ συνειδήτῃ ἡμῶν καὶ ἄλλον λόγον ἀπείρου πρὸς αὐτὸν ἀγάπης

καὶ σεβασμοῦ. Διότι δίδωσιν ἡμῖν ποθητὴν ἀφορμὴν, ἵνα ἐν τοιαύτῃ ἐπισήμῳ ἑορτῇ ἐνώπιον τοσαύτης καὶ τοιαύτης ἐκλεκτῆς ὁμηγύρευς διακηρύζωμεν τὴν πρὸς τὴν ἱερὰν ταύτην Σχολὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην, ἧς αἰετοτε πλήρη περιφέρομεν τὴν ψυχὴν οὐ μόνον τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου τῶν Μικρασιατῶν «Ἀνατολῆς», ἀλλὰ καὶ πάντες καθόλου οἱ Μικρασιαῖται.

Τὸ ἱερὸν τοῦτο τῶν αἰδίων Ῥιζαρῶν ἴδρυμα ἀπέβη φάρος παρήγορος καὶ σωτήριος εἰς τὴν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ὑπὸ φοβεροῦ κλύδωνος χριμαζομένην Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ Ἑλληνικὴν παιδείαν. Ἐξ ὅτου οἱ φιλογενέστατοι καὶ ἀξιώτατοι ἐκτελεστοὶ τῶν ὑψηλῶν θρησκευτικῶν καὶ παιδευτικῶν διανοημάτων τῶν μεγάλων τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας εὐεργετῶν Ῥιζαρῶν ἔστρεψαν ὄμμα εὐμενὲς πρὸς τὴν ἀτλητὰ νῦν παθήματα πάσχουσαν διδάσκαλον τῆς ἀνθρωπότητος Μικρὰν Ἀσίαν, τὴν ἀνευ ὄπλων καὶ ὀπλιτῶν κατὰ τῶν ἐχθρῶν παρατάξων τελειότατα ὀπλισμένων καὶ προπεπονημένων ἀγωνιζομένην ὑπὲρ τῶν ὑψίστων καὶ ἱερωτάτων ἀγαθῶν, τῆς πατρῴας εὐσεβείας καὶ τῆς προγονικῆς παιδείας, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ παρασκευάσωσιν αὐτῇ προμάχους καὶ ὁδηγούς ἐν τῷ δεινῷ ἀγῶνι, ἔκτοτε, λέγω, ἀνὰ πᾶν ἔτος ἀνακηρύττεται ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ τόπῳ Μικρασιατικὴ ἀρετὴ καὶ ἐγένετο τοῖς Μικρασιάταις τὸ ἀρεταγόνον τοῦτο φυτῶριον τῶν αἰδίων Ῥιζαρῶν ἀποφαντήριον λαυθανοῦσῶν μέχρι τοῦδε Μικρασιατικῶν ἀρετῶν ἀποδείξαν ὅτι ἡ παλαιάφατος κοιτὴς τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας καὶ ἀρετῆς διασφᾶζει ἔτι ὑπὸ τὴν δουλικὴν καὶ ἐσχάτως πτωχικὴν καὶ ἀκαλλῆ ἐξωτερικὴν ὄψιν αὐτῆς γενναῖα ζωῆς σπέρματα καὶ δὲν ἀπέβηκε τὴν ἀριστοτόκον αὐτῆς φύσιν.

Δακρύων εὐγνωμοσύνης πληροῦνται οἱ ὀφθαλμοί μου, σεβαστοὶ Σύμβουλοι καὶ σοφώτατοι οἰκονόμοι τῆς ἱερᾶς τῶν αἰδίων Ῥιζαρῶν περιουσίας, ἀναμνησκομένου τῶν ἀειμνήστων συναδέλφων ὑμῶν Ἰωάννου Ἀργυριάδου, Ἀναστασίου Ζίννη, Λεωνίδου Μηλιώτου τὴν συμπάθειαν πρὸς τὰ παικίλα δεινοπαθήματα τῆς ἐνδοξοτάτης ποτὲ χώρας, τὴν εὐσεβειαν, τὴν φιλογένειαν, τὴν διορατικότητα, τὸν σφοδρὸν αὐτῶν πόθον, ὅπως τὰς εὐεργεσίας τοῦ ἱεροῦ τῶν Ῥιζαρῶν μορφωτηρίου ἐπεκτείνωσι καὶ εἰς τὴν δεινοπαθοῦσαν μεγάλην Μικρασιατικὴν μερίδα τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους. Ἐὰν δὲ νῦν οἱ τρόφιμοι

τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς καταγωνίζονται τὰς παρατάξεις τῶν ἐκ τοῦ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου ἀσεβῶν προσηλυτιστῶν καὶ κρατῶσιν ὑψηλὴν καὶ φωτοβόλον τὴν λαμπάδα τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας ἐν Νεοκαιοσαρείᾳ, ἐν Παφλαγονίᾳ, ἐν Βιθυνίᾳ, ἐν Κυζίκῳ, ἐν Ἀνατολίᾳ, ἐν Γαλατίᾳ, ἐν Πιυδίᾳ καὶ ἐν Ἀνατολίᾳ, ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τούτοις δύναται νὰ κχυᾶται ἡ Ῥιζαρεία Σχολή, ἥτις φιλοστόργως ἐξέθρεψε καὶ διὰ τῶν ὄπλων τοῦ πνεύματος περιέβαλε καὶ κατέστησεν αὐτοὺς γεννίους μὲν τῆς ὀρθοδοξίας προμάχους, ἐνθουσιώδεις δὲ τῆς προγονικῆς σοφίας μεταλαμπαδευτάς, δικαιοῦθε νὰ σεμνύνησθε ἐπ' αὐτοὺς ὑμεῖς, οἱ σοφώτατοι διαχειρισταὶ καὶ οἰκονόμοι τῆς ἱερᾶς τῶν Ῥιζαρῶν περιουσίας. Σήμερον δὲ προπέμπετε μετ' εὐχῶν καὶ ἐλπίδων εἰς τὴν εὐγνώμονα μητέρα τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν καὶ τῆς θρησκευτικῆς Ὁρθοδοξίας τέσσαρας ἔτι ἀριστεῖς, ὧν τοὺς δύο καὶ γέρατι τετιμημένους, ἵνα ἀναλάβωσι τὸν εὐγενῆ ἀγῶνα φέροντες τὴν πανοπλίαν τῆς πίστεως καὶ τῆς παιδείας. Θὰ προπέμπετε δὲ καὶ πέμπτον ἀριστέα ἐφέτος, ἂν μὴ νόσος ἐπίφθιος διέκοπτε τὴν νικηφόρον σταδιοδρομίαν τοῦ νοσήσαντος ἐν τῷ τέρματι αὐτῆς.

Αἱ ἱερὰὶ σκιαὶ τῶν αἰδίων ἱδρυτῶν τῆς Σχολῆς χαίρουσι καὶ γεγῆθαι ἐπὶ τούτοις αἰσθανόμενοι ὅτι ὁ διακκέστατος αὐτῶν πόθος, οὗ τὴν ἐκτέλεσιν ἐπεδίωξαν διὰ τῆς ἱδρύσεως τοῦ ἐκπαιδευτηρίου τούτου, ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἔλαβε τὴν τελείαν αὐτοῦ ἐκπλήρωσιν.

Ἐὰν ἐκ τοῦ δεινοῦ ἀγῶνος, ὃν διεξάγουσι νῦν ἐγκαταλελειμμένοι ὑπὸ πάντων οἱ ἀπόγονοι τῶν διδασκάλων τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τῆς θρησκευτικῆς ὀρθοδοξίας πρὸς διάσωσιν τοῦ ιστορικοῦ αὐτῶν ἀξιώματος, ἐξέλθωσι νικηταί, ἡ νίκη θὰ ὀφείληται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν γενναίαν καὶ εὐκαιρὸν ἐπικουρίαν τοῦ ἱεροῦ τούτου τῶν Ῥιζαρῶν παιδευτηρίου, ὅπερ ἐμόρφωσε καὶ ἀπέστειλεν ἐν κρίσιμῳ ὄρει τοῦ ἀγῶνος γεννίους μαχητάς.

Τῆς δὲ ἱστορίας τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Μ. Α. αἱ πρῶται καὶ συγκινητικώταται σελίδες θὰ ὦσιν ἀναμφιβύλως ἐκεῖναι, αἵτινες θὰ ἐξαιρῶσι τοὺς πολιτίμους καὶ εὐκαίρους ἐράνους, οὓς πρὸς τοῦτο προθυμώτατα κατέβαλε τὸ πανελλήνιον τοῦτο ἐκπαιδευτήριον, αἵτινες θὰ ἐξυμνῶσι δικαίως τὴν ἔξοχον μὲν σύνεσιν καὶ τὴν φιλογένειαν καὶ τὴν εὐσεβειαν τῶν διοικούντων αὐτὸ Πανελλήνων ἀνδρῶν, τὴν πατρικὴν δὲ στοργὴν καὶ τὸ βαθύγνωμον τῆς σεβαστῆς Διευθύνσεως, τὴν

σοφίαν δὲ καὶ τὴν παιδαγωγικὴν δεξιότητα ἐλλογιμωτάτων Καθηγητῶν, οἵτινες πάντες δι' ἁρμονικοῦ συστήματος συνεργασίας ἐμορφώσατε τῇ ὑπ' ἀγνωμόνων μαθητῶν κατατρυχημένη ἐνδόξω μητρὶ τῶν μεγάλων θεολόγων καὶ ποιητῶν καὶ φιλοσόφων ἀρίστους πρὸς ἄμυναν ἀγωνιστὰς καὶ προμάχους.

Ὁ Σύλλογος ἡμῶν καταλογίζει εἰς τὰς μεγάλας αὐτοῦ εὐτυχίας, ὅτι ἐν τοιοῦτῳ ἱερῷ τόπῳ καὶ τοικύτῃ μεγάλῃ ἐορτῇ δίδοται αὐτῷ εὐμενῶς εὐκκρια, ὅπως διατρυνώσῃ διὰ τοῦ προέδρου αὐτοῦ, ὅτι ἡ πρὸς τὸ εὐεργετικώτατον ἴδρυμα τῶν ἀοιδίμων Ῥιζαρῶν καὶ πρὸς τὴν σεμνὴν χορείαν τῶν Πανελλήνων Συμβούλων καὶ τοῦ καθηγητικοῦ Συλλόγου εὐγνωμοσύνη τῶν μελῶν αὐτοῦ καὶ συμπάσης τῆς Ὁρθοδόξου Μικρᾶς Ἀσίας ἐστὶν ἀνεξιτήλωσ ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν ἐγκεχαρκαγμένη καὶ ὅτι ἐτι βελυτέρην καὶ ζωηροτέρην ὁσημέραι ἀπεργάζονται αὐτὴν τὰ τε ἐπ' εὐλογίαις Θεοῦ ἀποτελέσματα τῶν χορηγηθεισῶν καὶ τῶν ἀδικλείπτως χρησιμοποιέμενων νέων εὐεργεσιῶν. Μακαριστὸν τὸ ἔθνος, ὃ ἔχει εὐεργέτας ὡς τὴν ἱεράν συνωρίδα τῶν ἀοιδίμων Ἀδελφῶν Ῥιζαρῶν καὶ ἐκτελεστὰς τῶν μεγάλων καὶ ὑψηλῶν δικαιοημάτων αὐτῶν οὕτως εὐσεβεῖς καὶ πεπνυμένους ἄνδρας, οἳ οἱ ὑμεῖς ἀποδεικνύεσθε ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Καὶ ὑμῶν μὲν ἡ εὐγενὴς ψυχὴ τὴν ἡδονὴν εὐρίσκουσα ἐν αὐτῇ τῇ ἐκτελέσει τῆς ἀγαθοπραξίας οὐδεμιᾶς ἄλλης ἀνταποδόσεως ὡς περιήπτου δεῖται, ἡμεῖς δ' ὅμως οἱ εὐηργετημένοι οὐδὲν ἄλλο συναίσθημα γινώσκουμεν τερπνότερον τῆς ἀνκουρίσεως τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἀπὸ τοῦ ὑπερεκχειλίζοντος αὐτὴν συνκισθηματος τῆς εὐγνωμοσύνης. Τὴν ἡδονὴν δὲ ταύτην παρέχοντες ἐπικοσμεῖτε τὰς εὐεργεσίας ὑμῶν διὰ τοῦ ἀρίστου αὐτῶν ἀνθους».

Τὰς διὰ ζωηρῶν χειροκροτημάτων ἐπιδοκιμασθείσας ταύτας ἐκφράσεις τῆς εὐγνωμοσύνης ἐπεσφράγισεν ὁ ἐξ ἐβδομήκοντα εὐμόλων στομάτων εὐγνωμονουσῶν νεαρῶν ψυχῶν ἀκουσθεῖς ψαλλόμενος αἶνος πρὸς τοὺς ἀοιδίμους εὐεργέτας αὐτῶν, τοὺς ἰδρυτὰς τῆς Σχολῆς :

«Μάνθου καὶ Γεωργίου, τῶν ἀοιδίμων κιοτόρων τῆς Σχολῆς ταύτης, αἰωνία ἡ μνήμη, αἰωνία ἡ μνήμη, αἰωνία ἡ μνήμη».

Ἰερὸν ῥίγος διέδραμε τὰ σώματα καὶ συνεκλόνησεν ἡδιστα τὰς ψυχὰς τοῦ ἀκροατηρίου.

Ἐπρεπε νὰ ἦσαν παρόντες οἱ δυνάμενοι νὰ ποιῶνται εὐεργεσίας,

ἵνα κατανοήσωσι ποίου εἶδους εὐεργεσίαι παρέχουσι τὴν ἀγνωτάτην καὶ θειοτάτην, τὴν αἰωνίαν καὶ ἀνυπέβλητον ἡδονήν.

Προσδώνησις τοῦ σεβασμιωτάτου Διευθυντοῦ κ. Νεκταρίου πρὸς τοὺς ἀποφοίτους.

«Πρὸς ὑμᾶς ἤδη τοὺς ἀποφοιτῶντας τῆς Σχολῆς στρέφω τὸν λόγον, πρὸς ὑμᾶς τοὺς ἐπ' εὐλογίαις ἀπερχομένους ἐκ τοῦ ἱεροῦ τούτου καθιδρύματος, ὅπερ ἐπὶ πενταετίαν ὄλην ὡς τέκνα φιλόστοργα διέθρεψε, διεπαιδαγώγησε καὶ ἐξεπαιδεύσε. Πρὸς ὑμᾶς στρέφω τὸν λόγον, διότι ὑμεῖς ἐστε ὁ καρπὸς πενταετοῦς πολυμήχθου φροντίδος καὶ ἀδικλείπτου μερίμνης τοῦ τε σεβαστοῦ Συμβουλίου, τῶν κυρίων καθηγητῶν καὶ ἐμοῦ. Ὑμεῖς ἐστε τὸ τέλος καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἱεραῆς ταύτης ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, τῆς ἰδρυθείσης ὑπὸ τῶν ἀειμνήστων Ῥιζαρῶν Μάνθου καὶ Γεωργίου, ὅπως χορηγῇ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀξιόους λειτουργοὺς καὶ ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου. Ἡ Σχολὴ ἐξεπλήρωσεν ὃ ἀνέλαθεν ἔργον ὡς πρὸς ὑμᾶς μετὰ πάσης ἀκριθείας καὶ μετ' ἀγαθῆς συνειδήσεως. Ἡδὴ ἀπόκειται ὑμῖν νὰ ἐπιστέφητε τὸ ἔργον τῆς ἀποστολῆς τῆς ἐκθρεψάσης ὑμᾶς Σχολῆς, τῆς ὑμετέρας ἱεραῆς τροφῆς, καὶ πληρώσητε τὰς προσδοκίας πάντων τῶν ὑπὲρ ὑμῶν ἐργασθέντων, οἵτινες οὐδὲν ἕτερον παρ' ὑμῶν ἀπαιτοῦσιν ἢ τὴν πληρωσιν τοῦ ἔργου, εἰς ὃ ἐκλήθητε, καὶ τὴν τήρησιν τῶν ὑμετέρων ὑποσχέσεων. Οἱ ὑπὲρ ὑμῶν πονήσαντες οὐδὲν ἕτερον εὐχονται ἢ νὰ ἴδωσιν ὑμᾶς ἡμέραν τινὰ ἀγαθοῦς καὶ ἐναρέτους ἱερεῖς, κοσμοῦντας τὰς τάξεις τοῦ κλήρου, ἐργαζομένους ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ πονοῦντας ὑπὲρ τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ ἔργου αὐτοῦ. Ὅθεν ὀφείλετε νὰ ἀνδειχθῆτε ἐν τῷ βίῳ τῆς δράσεως ἀξιοὶ μὲν τῆς Σχολῆς τροφῆς, ἀξιοὶ δὲ λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τῆς πατρίδος ἱκανοὶ ὑπέμκχοι. Ἐξερχόμενοι τῆς Σχολῆς ταύτης εἰσάρχησθε εἰς τὸ στάθμον τοῦ ἠθικοῦ ἀγῶνος, ἐν ᾧ ὀφείλετε νὰ ἀγωνισθῆτε καὶ νὰ νικήσητε. Ὁ ἀγὼν ἤδη ἀπέβη κρατερός, διότι πρὸς πολλοὺς καὶ ἰσχυροὺς πολεμίους τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος ἔχετε νὰ ἀνταγωνισθῆτε· διότι φορὰ μὲν καὶ κατακλυσμὸς ἑτεροδόξων προσηλυτιστῶν κατέχει ἤδη σύμπαν τὸ Ἑλληνικόν, ὃ δὲ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ὕλισμός πανταχοῦ ἐν τῷ βίῳ

ἀγωνίζεται νὰ καθιερώσῃ τὰς ἰδέας τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ δικαίου, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ θεοφιλοῦς, μεθ' ὧν ἀρρήκτως τὰ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεώδη καὶ ὁ δικονοητικὸς βίος συνάπτονται καὶ ἡ ἀληθὴς αὐτοῦ εὐδαιμονία συνδέεται, πλῆθος δὲ πικρῶν ἀπικτητῶν καὶ διεκδικητῶν ἀλλοτριῶν τῆς κληρωθείσης ἡμῶν ἀπ' αἰῶνων χώρας, ἐν ᾗ ἔζητε καὶ ἔδρασαν ὑπὲρ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος ὁ Ἑλληνισμός. Οἱ ἐχθροὶ οὗτοί εἰσι σήμερον οὐχὶ οἱ ἀσυνετώτεροι, ὥσπερ πρότερον, ἀλλ' οἱ κακονούστεροι καὶ ἐν ταῖς ἐνεργείαις αὐτῶν συνετώτεροι. Τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἀξίας τῶν κτημάτων τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος, ὧν οὐδὲν τιμιώτερον τῷ ἀνθρώπῳ, ἐπιβάλλει ἡμῶν τὴν ὑποχρέωσιν τῆς ἀμύνης μετὰ σθένους καὶ αὐταπαρνησίας πρὸς διάσωσιν αὐτῶν κινδυνευόντων καὶ παράδοσιν τούτων τοῖς ἐπιγιννομένοις σῶων καὶ ἀσφαλῶν.

Πρὸς τὸν τοιοῦτον ἀγῶνα ἡ Ἱερὰ αὕτη Ἀκρόπολις, ἐν ᾗ ἐπὶ πέντε ἔτη ἐξεπαιδεύθητε καὶ ἐγυμνάσθητε, παρεσκεύασεν ἱκανῶς καὶ καθώπλισεν ὑμᾶς διὰ πάντων τῶν ἀναγκαίων ἡθικῶν καὶ πνευματικῶν ὅπλων, ὅπως ἐπιτυχῶς ἀγωνισθῆτε καὶ νικήσητε. Ὁφείλετε δὲ πάντοτε νὰ ἐνθυμηθῆτε ὅτι ἐξεπαιδεύθητε, ἵνα ταχθῆτε εἰς τὰς τάξεις τοῦ κλήρου καὶ ὡς στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ ἐργασθῆτε ὑπὲρ τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ.

Ἐκ τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῆς Ποιμαντικῆς ἐγνώτε τὴν ἱερότητα τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος, τὴν περιωπὴν τῆς τιμῆς, τὴν μεγάλην ἀξίαν καὶ τὸ δυσθέατον ὄψος αὐτοῦ, ἐγνώτε τὴν θείαν χάριν, ἣν ἔχει καὶ μεταδίδωσι, καὶ τὴν ὑπερφυσικὴν αὐτοῦ δύναμιν· ἐγνώτε ὅτι οἱ ἱερεῖς εἰσὶν οἱ τοῦ Χριστοῦ στρατιῶται, οἱ τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας ἀπεργαζόμενοι. Ἐγνώτε ὅτι οἱ ἱερεῖς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενοι ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίστανται τὰ πρὸς τὸν Θεόν. Μὴ λοιπὸν πλανηθῆτε ἐκ τῆς βεβύσης δόξης τοῦ κόσμου, μὴ ἀκηδῆσητε ἐν τῷ ἔργῳ τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς θλίψεως, ἵνα μὴ στερηθῆτε τῆς τιμῆς, τῆς κληρωθείσης ἡμῶν.

Ἡ Ἱερὰ αὕτη Σχολὴ ἀπολύουσά ὑμᾶς σήμερον πεποιθεν ὅτι θέλετε ἀναδειχθῆ ἀξιοὶ αὐτῆς τρόφιμοι, τηρηταὶ τῶν ἐπαγγελιῶν ἡμῶν, εὐδαιμόνιοι ἐν τῷ ἔργῳ τῆς ἀποστολῆς ἡμῶν, εὐγνώμονες πρὸς αὐτήν, πρὸς τοὺς ἀειμνήστους ἰδρυτὰς τῆς Σχολῆς ταύτης, τῆς ἐκθρεψάσης ὑμᾶς καὶ ἀναδειξάσης χρηστὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ

τῆς Πολιτείας, πρὸς τοὺς σεβαστοὺς Ἐφόρους καὶ Καθηγητὰς αὐτῆς, οἵτινες πάντα πόνον καὶ πᾶσαν κτετέβλον προσπάθειαν, ἵνα ὑμᾶς ἀξιόους ἀναδείξωσι τῆς περιωπῆς, εἰς τὴν ἐκλήθητε. Μὴ ἐπιλάβησθέ ποτε ταύτης καὶ μέμνησθε αἰεὶ τῶν ἐν τῇ Σχολῇ διδασμάτων καὶ παραδειγμάτων καὶ ὅτι προωρίσθητε νὰ ἀποβῆτε σκευὴ ἱερὰ καὶ τίμιμα. Ἡ Σχολὴ χάριει ἀπολύουσά ὑμᾶς σήμερον καὶ παραδίδουσά εἰς τὴν κοινωνίαν, καὶ ἔχει δι' ἐλπίδος ὅτι ἡ χάρις αὐτῆς θὰ διατελῇ ἀίδιος καὶ ἀξανακνένη μακθάνουσά τὸν εὐδαιμόνον ὑμῶν βίον.

Εὐχομαι ὅπως ἡ ἀνωθεν εὐλογία καὶ αἱ τῶν πνευματικῶν ἡμῶν πατέρων πρὸς τὸν Ὑψίστον ὑπὲρ ὑμῶν δεήσεις κρατύνωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ εὐθείᾳ τοῦ βίου ὑμῶν ὁδῷ καὶ ἀναδείξωσιν ἀνδρας καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς τιμῶντας ἑαυτοὺς καὶ τὴν ἐκθρέψασαν ὑμᾶς Σχολήν.

Ἡ δὲ θεία χάρις καὶ τὸ ἀπειρον τοῦ Θεοῦ ἔλεος εἴη μεθ' ὑμῶν, Ἀμήν.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ

Ὁ ἀριστοῦχος διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου καθηγητῆς δὲ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ροβερτείου Λυκείου κ. Κωνσταντῖνος Λογοθέτης ἐξεπόνησεν ἀξιόλογον ἔκθεσιν τοῦ φιλοσοφικοῦ συστήματος τοῦ δικασήμου ἐν τοῖς νέοις Ἑλλησι φιλοσόφοις Πέτρου Βράβλα Ἀρμένη. Τὴν ἔκθεσιν ταύτην καταχωρίζομεν ἐν τῷ «Ξενοφάνει» τοσοῦτῳ μᾶλλον προθυμότερον, ὅσῳ δι' αὐτῆς καταβάλλεται σπουδαία συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα. Ἐὰν τοιαῦται ἐργασίαι γίνωνται καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἐπὶ φιλοσοφίᾳ ὄνομα κτησμένων Ἑλλήνων, φέρ' εἰπεῖν, Θεοφίλου τοῦ Κορυδαλέως, Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, Θεοφίλου τοῦ Καίρου, Φιλίππου Ἰωάννου, Δημητρίου τοῦ Χαντζερῆ κλ. θ' ἀποδειχθῆ ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος καὶ ἐν αὐταῖς ἐτι ταῖς δυσπραγίαις αὐτοῦ οὐδέποτε ἐπελάθετο τῆς φιλοσοφικῆς αὐτοῦ φύσεως, θὰ συγκατορθῆ δὲ ἡ ἱστορία τῆς ὑψίστης αὐτοῦ δικονοητικῆς λειτουργίας ἀνεκκλῶσά εἰς τὴν μνή-

μην τῶν νέων γενεῶν τὴν αἰτίαν τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος καὶ τὸ μόνον ἄξιον στάδιον ἀνθρωπίνης ἐνεργείας, θ' ἀνυψωθῶσιν οἱ νῦν ταπεινοὶ ὀρίζοντες τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ πρακτικῆς δράσεως τοῦ ἔθνους καὶ θὰ δειχθῶμεν εἰς τοὺς ἐξ ἀγνοίας καταφρονητάς ἡμῶν ξένους ὅτι οὐδέποτε ὑπήρξαμεν οὐδ' ἐν αὐταῖς ταῖς ἐσχάταις ἐθνικαῖς ἡμῶν συμφοραῖς καταφρονήσεως ἄξιοι.

Ἐχόντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν περὶ τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας ἄξιον Ἑλλήνων ζῆλον τῶν τροφίμων τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, ὃν πᾶν φιλοτίμως ἐπιδεικνύονται ἐν τῷ φιλοσοφικῷ Φροντιστηρίῳ, ἐλπίζομεν ὅτι πολλοὶ θ' ἀκολουθήσωσι τῷ παραδείγματι τοῦ συναδέλφου αὐτῶν Κ. Λογοθέτου πρὸς δόξαν τῆς φιλοσοφικῆς τῶν Ἑλλήνων διανοήσεως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤ. ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ

καθηγητοῦ τοῦ Ῥοβερτείου Λυκείου

Περὶ τοῦ φιλοσοφικοῦ συστήματος τοῦ Πέτρου Βράϊλα Ἀρμένη.

Α'. Εἰσαγωγή.

Εἰ πάντως ἀληθὴς τυγχάνει οὐσα ἢ ὑπὸ τοῦ δαιμονίου Σταγειρίτου προενεχθεῖσα βῆσις «Φύσει τοῦ εἰδέναι ὀρέγεται ἄνθρωπος», τῆς ἀληθείας τχύτης ἢ ἐμπέδωσις τρανότατα παρέχεται ὑπὸ τῆς φιλοσόφου διανοήσεως τῶν Ἑλλήνων, πρὸς οὓς, εἴπερ ποτέ καὶ ἄλλοις, ἢ ἐνδελεχῆς τῶν τὸν πάγκλον τοῦτον κόσμον διεπόντων νόμων ἔρευνα καὶ ἢ τῶν ἐσχάτων λόγων καὶ αἰτίων ζήτησις ἐγένοντο αἱ μόναι τελειωτικαὶ καὶ συμπληρωματικαὶ εἰς τὸν διανοητικὸν αὐτῶν βίον ἀφορμαί. Ἡ τῆς ὀρθῆς καὶ ἀληθοῦς γνώσεως ζήτησις, ἐξ ἧς ἢ τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἀρετὴν ἀπεργαζομένη ὀρθὴ πρᾶξις ἤρτηται, περισπούδακτον ἐγένετο ὑποκείμενον, περὶ ὃ πάντων ἀνθρώπων πρῶτοι αἱ ἡμέτεροι πρόγονοι ἠσχολήθησαν. Ἡ δὲ μεγάλη αὐτῶν πρὸς τὴν φιλοσοφίαν ὀρμὴ ἐξεδηλώθη καὶ διέλαμψεν οὐ μόνον ὅτε ἢ τοῦ βίου εὐμάρεια καὶ ἢ τῆς τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἐπιδόσεως κορύφωσις εὐθὺς εἰς μεταφυσικὰς ἤγον ἐρεύνας, — πρὸς ὧν τὰ πορίσματα

ἐπιεικῶς ὁμολογᾶται φαίνονται ὄντα τὰ φιλοσοφήματα τῶν τῆς Δύσεως νεωτέρων φιλοσόφων — ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς μετέπειτα καὶ μονονουχί τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις πολλὰ καὶ θαυμαστά ἐδιδάχθησαν καὶ διευτυπώθησαν φιλοσοφικαὶ ἀλήθειαι ὑπὸ σοφῶν τοῦ ἡμετέρου Γένους διδασκάλων, ὧν τὰ συστήματα δὲν παρέχουσιν ἀπλῶς τῶν ἀρχαίων φιλοσοφικῶν θεωρημάτων ἐπανάληψιν ἀλλὰ καὶ πρωτοτυπίαν ἀξιάγαστον καὶ κκινετομίαν οὐ μικρὰν ἐν ἑαυτοῖς περιέχουσιν. Ἀνάγκη ἄρα ὁ βουλούμενος νὰ γινώσκῃ τὴν ἀνέλιξιν τῆς φιλοσοφίας τῶν Ἑλλήνων διανοήσεως, νὰ μὴ ὑπολαμβάνῃ ἐξαρκοῦσαν τὴν ἔρευναν καὶ διευκρίνειν μόνων τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν φιλοσοφημάτων ἀλλὰ τούτην οὐδὲν ἤττον καὶ ἐπὶ τοὺς ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις γενομένους θερμοὺς καὶ ἀκαμάτους τῶν μεταφυσικῶν προβλημάτων ἐρευνητάς νὰ ἐπεκτείνῃ. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐθνικὴ φιλοτιμία ὑπαγορεύει ἡμῖν τοῖς Ἑλλησι τὴν σπουδὴν καὶ βαθεῖαν μελέτην τῶν φιλοσοφημάτων τῶν ἀειμνήστων τοῦ Γένους διδασκάλων, ὧν τὴν πρὸς εὐρεσιν μεταφυσικῶν ἀληθειῶν ὀρμὴν οὔτε αἱ περὶ ἄλλα ἐπιτηδεύματα πολυειδεῖς ἀσχολίαι οὔτε τὰ πολλάκις προσπίπτοντα ποικίλα πολιτικὰ καὶ βιοτικὰ κωλύματα νὰ ἐπίσχυσιν ἠδυνήθησαν.

Ἐν τοῖς Ἑλλησι τῶν νεωτέρων χρόνων φιλοσόφους ἐπιφανῆ καὶ περίοπτον θέσιν διὰ τε τὸ κοινωνικὸν ἀξίωμα καὶ τὴν εὐρετικὴν καὶ πολυμερῆ παιδείαν ἐπέχει ὁ Βράϊλας Ἀρμένης. Περὶ τοῦ φιλοσοφικοῦ συστήματος τοῦ ἀνδρὸς τούτου καθ' ὑπόδειξιν τοῦ σοφοῦ καὶ πολυσεβάστου ἡμῶν καθηγητοῦ κ. Μαργαρίτου Ἐδαγγελίδου μέλλομεν ἐν τοῖς ἐξῆς διὰ βραχέων νὰ διαλάβωμεν, βοηθήματα ἔχοντες ὅσα τοῦ φιλοσόφου ἔργα τυγχάνουσιν ἤδη ἐκδεδομένα.

Τοιαῦτα δ' εἶναι τὰδε :

- 1). Περὶ πρώτων ἰδεῶν καὶ ἀρχῶν δοκίμιον. Ἐν Κερκ. 1851.
- 2). Θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς φιλοσοφίας στοιχεῖα. Ἐν Κερκ. 1862.
- 3). Τὸ ἐν καὶ τὸ ὄν ἢ ἢ ἐνόησις τῆς ἐπιστήμης. Τῷ 1870.
- 4). Περὶ τῆς ἱστορικῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐν Κερκ. 1872.
- 5). Περὶ τῆς ἐνόησις τῶν λογικῶν στοιχείων. Ἐν Κερκ. 1875.
- 6). Περὶ ψυχῆς, Θεοῦ καὶ ἠθικοῦ νόμου διατριβαί. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1879.

7). Φιλοθέου και Εὐγενίου Ἐπιστολαὶ ἤτοι σύντομος περὶ ψυχῆς και Θεοῦ διδασκαλία. Ἀθήνησι 1884 (1).

Πρὶν δ' ἐπιχειρήσωμεν τῇ βραχεία διατυπώσει τοῦ συστήματος τοῦ περικλεοῦς φιλοσόφου, προσήκει ὀλίγα τινα νὰ εἰπωμεν περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ ἄλλως τε και ἐπειδὴ ἡ πολιτικὴ τοῦ ἀνδρός δρασις οὐδὲν ὑπολείπεται τῆς ἐπιστημονικῆς και φιλοσοφικῆς.

Β'. Βραΐλα Ἀρμένη σύντομος βιογραφία.

Πέτρος Βραΐλας Ἀρμένης ἦν Κερκυραῖος. Ἐγεννήθη τῇ 10 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1812 ἐκ πατρὸς πάνου εὐγενοῦς και τῆν ἐμπορίαν ἐπιτηδεύοντος. Ἐν τῷ σχολείῳ τῆς οἰκείας πόλεως τὰ πρῶτα γράμματα ἐκμάθων και ὑπὸ ἐλλογίμου τινὸς ἱερέως, Ἀνδρέου Ἰθωμένου, ἰδίᾳ παιδευθεὶς, ταχέως τῆς ἀγαθῆς και ἐξαιρέτου φύσεως δείγματα παρέσχετο. Διότι νοῦν ἔχων εὐφυῆ και ἐπὶ σπουδαίας και ἐμβριθεῖς μελέτας ἐπιρρεπῆ, μνήμην ὑπὸ τοῦ χρόνου ἀσύλητον και κρίσιν βθαῖν τῶν ἡλικιωτῶν μέγα διέφερον.

Εὐρύτερος δ' ὀρεγόμενος και μάλλον ἐπιμεμημένης παιδείας ἀπῆλθε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ, Ἰωάννου τοῦνομα, εἰς Κολωνίαν και εἶτα εἰς Γενεύην, ἐνθα τὰς γυμνασιακὰς σπουδὰς ἐπέρανε. Ἐντεῦθεν εἰς Γαλλίαν τῷ ἔτει 1832 ἔλθων μαθητὴς ἐνεγράφη τῆς ἐν Παρίσιος Ἀκαδημίας, ἐν ἣ τρία ἔτη ἐπιμελῶς διατρίψας διδάκτωρ τοῦ Δικαίου ἀνηγορεύθη. Μετὰ ταῦτα εἰς τὴν πατρίδα ἐπανελθὼν τὸ τοῦ νομικοῦ ἔργον ἤσκει πάνου εὐδοκίμων και τῶν συναδελφῶν σφόδρα διαφέρων κατὰ τε τὴν ῥητορικὴν δεινότητα και τὴν ἀκριβῆ και βθαῖν τῶν νομικῶν ζητημάτων γνώσιν. Διόπερ και δικαστὴς ἐν Ζακύνθῳ τῷ ἔτει 1840 κατέστη. Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει εἰς Κέρκυραν ἀνακληθεὶς τὸ τοῦ ὑπὸθηκοφύλακος ἔργον ἔλαβεν, ὃ ἐν μόνον ἔτος ἔσχε. Διότι ἡ τότε κυβερνησις οἰκονομικὰς θηρῶσα τὸν Βραΐλαν τοῦ ἔργου ἀπῆλλαξε. Τὸ ἐντεῦθεν ἰδιωτεύων ὁ ἀνὴρ περὶ μελέτας ἡσχολεῖτο φιλοσοφικάς, αἷς μάλιστα ἡσμενίζεν.

Ἄλλ' ἡ τότε τῆς Ἐπτανήσου ἀνώμαλος πολιτικὴ κατάστασις

(1) Οἱς πρόσθετος τὰς ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου κατακεχωρισμένας διατριβάς ἐν τοῖς περιοδικῶν Πανδώρα, Ἐρανιστῆ, Φοῖνικι και Κλειᾷ.

ὕπηγόρευσε τῷ τε Βραΐλα και ἄλλοις φιλοπάτρισι ἀνδράσι σύντονον ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τοῦ τόπου και τῆς ἐξάρσεως τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος ἐργασίαν. Οὕτω δὲ κατὰ μικρὸν ἡ Ἰόνιος πολιτεία βελτιωθεῖσα ἔλαβε συνταγματικὴν μεταρρυθμίσιν τὴν ἐλευθεροτυπίαν και τὴν τῶν ἀντιπροσώπων και δημοτικῶν συμβούλων αἵρεσιν. Τῷ 1846 ἤρξατο ὁ Βραΐλας ἐκδιδοῦς μεστὴν φιλοπατρίας και πολιτικῆς συνέσεως ἐφημερίδα, ὀνομαζομένην «Παιρίδα», τῷ δ' ἔτει 1850 ἤρθη μὲν βουλευτὴς, τὸ βουλευτικὸν δ' ὅμως ἔργον οὐκ ἐπετέλεσε διότι οἱ ἐναντία φρονούντες φοβούμενοι τὴν μεγάλην τοῦ ἀνδρός ἰκανότητά και τὴν περὶ τὸ λέγειν δεινότητα διεπράξαντο ὥστε ὁ Βραΐλας τοῦ βουλευτηρίου νὰ ἐξαιρεθῆ, ὡς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μὴ ὄντος πολίτου Ἐπτανήσιου. Τῷ ἔτει 1854 ὁ Βραΐλας ἐγένετο καθηγητὴς τοῦ Ἰονίου Πανεπιστημίου, ἐν ᾧ τὴν Φιλοσοφίαν και Ἱστορίαν τῆς Φιλοσοφίας πάνου εὐδοκίμως ἐδίδασκε μέχρι τῆς μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐνώσεως τῆς Ἐπτανήσου. Ἀλλὰ και καθηγητὴς ὢν ὁ Βραΐλας περὶ τῆς βελτιώσεως τῶν τῆς Ἐπτανήσου πραγμάτων ἐνδελεχῶς ἐφρόντιζε και τῆς πολιτικῆς ἀκόπως μετεῖχεν. Οὕτω δὲ ὁ φιλόσοφος κυβερνητικῷ διατάγματι τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος τυχὼν βουλευτὴς τε ἤρθη και πρόεδρος τῆς βουλῆς ἀπεδείχθη.

Εἶτα ὁ Βραΐλας τῷ μὲν 1857 κατέστη γραμματεὺς τῆς Γερουσίας, τῷ δὲ 1862 προήχθη εἰς τὸ μέγα τοῦ γενικοῦ τῆς Γερουσίας γραμματέως ἀξίωμα, ἐν ᾧ μέχρι τῆς Ἐνώσεως παρέμεινε.

Ὅτε ὁ Γλάδσιων εἰς τὴν Ἐπτανήσον ἦλθεν, ὅπως τὰς αἰτουμένας μεταρρυθμίσεις παράσχη, ὁ Βραΐλας τοῦ μεγάλου τούτου Ἀγγλοῦ πολιτευτοῦ συνήθης τυγχάνων και ἀδύνατον ὑπολαχβάνων τὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἔνωσιν τῆς Ἐπτανήσου σφόδρα ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ σκοποῦ τοῦ Γλάδσιωνος ἐιργάσατο και πάνου συνετῶς και εὐφραδῶς ἐν τῇ Βουλῇ ταῖς μεταρρυθμίσεσι συνεῖπεν. Ἀλλὰ τοῦ μὲν ἐμβριθοῦς ῥήτορος αἱ ἐνέργειαι ἀπέτυχον, αἱ δὲ ἀρχαὶ τῶν καλουμένων ῥιζοσπαστῶν, τῶν ἀμέσως τὴν ἔνωσιν ἀπαιτούντων ἐπεκράτησαν.

Τῆς Ἐνώσεως γενομένης ὁ Βραΐλας κατέστη τῷ ἔτει 1865 σύμβουλος τῆς ἐπικρατείας και οὐ πολλῷ ὕστερον ἐκλήθη ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν, πρωθυπουργοῦντος τοῦ ἀειδίου Ἀλεξ. Κουμουνοδούρου.

Ἐν Ἀθήναις διατρίβων ὁ Βραΐλας ἐξεδίδου μετὰ τοῦ ἐπίσης σο-

φοῦ ἀνδρὸς Α. Ραγκαβῆ Ἑλληνογαλλικὴν ἐφημερίδα, ὀνομαζομένην «Ἑλλάδα». Πρὸς δ' ἔτι συνέστησε μετ' ἄλλων ἐπιφανῶν λογίων σύλλογον, «Ἀθηναίον» τοῦνομα, ἐν ᾧ ὁ λαὸς τὰ στοιχειώδη μαθήματα παρ' ἐβδομάδα ἐδιδάσκετο. Μετὰ δὲ τὴν κατάλυσιν τοῦ τῆς Ἐπικρατείας συμβουλίου ὁ Βράϊλας ἐν Ἀθήναις μέχρι τοῦ ἔτους 1867 παρέμεινε. Τὸ ἀπὸ τούτου πολλὰς ἐξωτερικὰς ὑπουργίας ἀνέλαβε καὶ πρεσβευτὴς τὰς Ἑλλάδας ἐγένετο ἐν Λονδίῳ, Πετρούπολει, Παρισίοις, Κωνσταντινουπόλει καὶ αὖθις ἐν Λονδίῳ, ἔνθα τὸν βίον μετήλλαξε τῇ 7 Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 1884.

Ὁ Βράϊλας ἐπὶ σώφρονι καὶ συνετῇ πολιτείᾳ διακριθεὶς ἐπέμφθη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως τῷ μὲν 1878 εἰς Κ)πολιν τῷ δὲ 1880 εἰς Βερολίνον, ὅπως μετὰσχῆ τῆς συνδιασκέψεως τῶν μεγάλων Δυνάμεων πρὸς καθορισμὸν τῶν ὁρίων τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος.

Τὰς πολλὰς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετὰς αἱ συμπολιταὶ αὐτοῦ τιμῶντες δις βουλευτὴν τοῦτον εἴλοντο. Ἄλλ' ὁ Βράϊλας πρεσβευτὴς ὢν τὸ προσενεχθὲν βουλευτικὸν ἀξίωμα δὲν ἀπεδέξατο. Ἡ πολιτικὴ τοῦ φιλοσόφου σύνεσις καὶ φιλόπατρις πολιτεία, τὴν Ἑλλάδα οὐ μικρὸν ὠφελήσασαι, μεγάλην πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν καὶ ἀγάπην ἐνεποίησαν τοῖς διπλωμάταις καὶ βασιλεῦσι καὶ αὐτοκράτορσι. Δι' ὃ καὶ πλεῖστα ἀνώτερα παράσημα τὸ στήθος τούτου ἐκόσμου.

Θαυμαστὸν δ' ὅτι αἱ πολλὰ καὶ ποικίλα ἀσχολαί, ἃς τῷ Βράϊλα ἐπέβαλλον τὰ ἐκάστοτε ὑπέροχα πολιτικὰ ἀξιώματα, οὐδαμῶς ἀφίστασαν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἀόκνου καὶ ἐπιμελῶς διατρέβειν περὶ μελέτας καὶ συγγραφὰς φιλοσοφικὰς, ἐφ' αἷς πλεῖστον εὐδοκίμησας ἄξιος ἐνεκρίθη τῆς ἐν τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ ἔδρας τῆς φιλοσοφίας, ἣν ὅμως ἀπὸ μετριοφροσύνης καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸν ἀείμνηστον Φίλιππον Ἰωάννου δὲν ἀπεδέξατο.

Τεκμήριον δὲ τῆς καὶ παρὰ τοῖς ξένους μεγάλης τοῦ φιλοσόφου τούτου εὐδοκίμησεως εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Barthélemy Saint-Hilaire ἐν τῇ ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἠθικοπολιτικῶν Ἐπιστημῶν ὑποβληθεῖσα ἔκθεσις περὶ τοῦ συγγράμματός τοῦ φιλοσόφου τοῦ ἐπιγραφομένου «Θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς φιλοσοφίας στοιχεῖα», ὅπερ ὁ σοφὸς Γαλάτης μετ' ἀκριβῆ καὶ αὐστηρὰν ἀνάλυσιν τῇ εὐνοίᾳ καὶ τῷ σεβασμῷ τῆς Ἀκαδημείας συνέστησε.

Καὶ τὰυτὰ μὲν τὰ βραχυτάτα περὶ τοῦ βίου τοῦ φιλοσόφου. (*)
Νῦν φέρ' ἰδῶμεν τὰς φιλοσοφικὰς τοῦ ἀνδρὸς θεωρίας.

Β'. Βράϊλα Ἀρμένη φιλοσοφίματα.

Ὁ Βράϊλας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης ἀφορμᾶται, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος διὰ τὴν πεπερασμένην αὐτοῦ φύσιν ἀδυνατεῖ μὲν νὰ ἐφίκηται τελείως τοῦ ἀληθοῦς, ὅπερ ἄπειρον ὂν καὶ αἰδιον, ἐν καὶ ταῦτόν, τοῦ Θεοῦ μόνου τυγχάνει οὔσα ἰδιότης, δύναται ὅμως διαδοχικῆ τι καὶ βαθμιαία ἐπιδόσει νὰ ἐπιτύχῃ σχετικῆς αὐτοῦ κατάληψεως, εἰς ἣν ἄγει ἡ ὀρθὴ τῆς παρατηρήσεως χρῆσις, τῆς τῶν αἰσθήσεων ἀπάτης τὸν ἄνθρωπον ἀπαλλάττουσα καὶ τῇ τοῦ νοῦ βοηθείᾳ τῆς τε ἡθικῆς καὶ ὑλικῆς δυνατῆς τελειώσεως τὴν πραγμάτωσιν προσποιούσα. Οὕτως ὁ φιλόσοφος ἐπὶ τῶν τοῦ ἀθρώπου γνωστικῶν δυνάμεων πάσης σκέψεως καὶ ἀμφιβολίας ἀπεχόμενος πρῶτην καὶ θεμελιώδη πάσης ἐπιστήμης ἀρχὴν τίθεται τὴν τοῦ ὄντος ἐννοίαν, ἥπερ κατ' αὐτὸν εἶναι πασῶν τῶν ἐννοιῶν ἐναρχέστατη καὶ ἀναμφίβουλος, διότι ἐπὶ πάσης μὲν ἄλλης ἐγγωρεῖ ἀμφιβολία, περὶ ταύτης δ' ἔμωσ οὐχί, ὡς αὐτῆς τῆς ἀμφιβολίας οὔσης ἀποδείξεως τῆς τοῦ ὄντος ὑπάρξεως. Ἡ τοῦ ὄντος ἐννοία πασῶν τῶν ἐννοιῶν βάσις ὑποτεθεῖσα ἀναγκάτως εἶναι α') πρῶτη, διότι ὑπὸ πασῶν ὑποτιθεμένη οὐδεμίαν προϋποτίθησι· β') ἀπλουστάτη, διότι πᾶσαι αἱ ἐννοιαὶ εἰς ταύτην ἀνάγονται, ἅτε τὸ πρῶτον οὔσαν καὶ κυριώτατον πάντων τῶν ἄλλων ὄντων στοιχεῖον· γ') γενικωτάτη καὶ καθολικῆ, διότι ἀναγκαιότατον ὄρον ἀποτελεῖ τῆς ὑπάρξεως παντὸς ὄντος, οὗ ἡ γνῶσις τυγχάνει ἡμῖν δυνατῆ· δ') ἀναγκαία, διότι πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἐννοιαὶ εἶναι μόνον ἐνδεχόμεναι, τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν ἐξαρτωμένης ἐκ τῆς ὑπάρξεως τῆς ἐννοίας ταύτης καὶ ε') ἐμφυτος, διότι ἐντυποῦται κατ' ἀγνωστὸν τινα τρόπον ἐπὶ πάσης ὑπὸ τῆς ἐμπειρίας παρεχόμενης ἐννοίας. Ἀναλύων δ' ὁ φιλόσοφος τὴν τοῦ ὄντος πρῶτην ἐννοίαν εὐρίσκει ὅτι ἡ καθαρὰ ὑπόστασις, τ. ἔ. τὸ μόνον, καθ' ἑαυτὸ καὶ ἄνευ τινὸς μορφῆς ὂν ἐκφεύγει τὴν τοῦ ἀθρώπου νοη-

(*) Ἡ ἀκριβὴς τοῦ βίου αὐτοῦ ἔκθεσις ἀνήκει μᾶλλον τῇ πολιτικῇ Ἱστορίᾳ ἢ τῇ παρούσῃ συντόμῳ πραγματείᾳ.

τικὴν δύναμιν καὶ μόνον ὑπὸ τινὰ μορφήν νοερὰν ἢ αἰσθητὴν προσπίπτει αὐτῇ δι' ἀφαίρεσως. Ἐπειδὴ λοιπὸν πᾶν ὄν ἔχει μορφήν τινὰ, δῆλον γίνεται ὅτι σχέσις τις μεταξὺ τῶν δύο τούτων ὑπάρχει, ἀχωρίστως αὐτὰ πρὸς ἀλλήλα καὶ ἀναποσπάστως συνεννοῦσα. Κατὰ ταῦτα ἡ πρώτη τῆς τοῦ ὄντος ἐννοίας ἀνάλυσις παρέχει κατὰ τὸν φιλόσοφον τὴν τε ὑπόστασιν (τὸ καθαρὸν ὄν) καὶ τὴν μορφήν (τὸν τρόπον τοῦ εἶναι) καὶ τὴν τῆς ὑποστάσεως πρὸς τὴν μορφήν ἀναφορὰν. Ἄλλ' αἱ τρεῖς αὗται ἐννοιαὶ δὲν εἶναι αἱ ἐν τῇ τοῦ ὄντος ἐννοίᾳ μόναι συνυπάρχουσαι. Διότι, ὡς περ ἀδυνατοῦμεν τὴν τοῦ ὄντος ὑπόστασιν νὰ ἀποσπάσωμεν ἀπὸ τῆς μερῆς αὐτοῦ καὶ τῆς ἀμφοτέρως συναπτιύσης σχέσεως, οὕτω καὶ τὰς τὸ ἐνιαῖον ὄν ἀπεργαζόμενας τρεῖς ταύτας ἀρχὰς δὲν δυνάμεθα ἀπὸ τῶν ἐννοιῶν τοῦ τόπου καὶ χρόνου νὰ ἀποχωρίσωμεν, ἅτε παντός τῇ ἡμετέρᾳ νοήσει ὑπονοοῦμενου πράγματος ἀναγκαιῶς ἡμῖν μετὰ τύπου χρονικῆς τινος καὶ τοπικῆς ἀναφορᾶς προσπίπτοντος. Ὁ τε τόπος ἄρα καὶ χρόνος εἶναι ἐννοιαὶ ἐπίσης ἀναποσπάστως μετὰ τῆς τοῦ ὄντος ἐννοίας συνδεδεμέναι. Ἡ τοῦ ὄντος λοιπὸν ἐννοιαὶ πέντε περιλαμβάνει ὅτιαι ἐπιχειρᾶ ἀναγκαιότατα, ὧν ἄνευ ἀποβαίνει πάντῃ ἀδιανόητος. Ἐνταῦθα ἕως πάνυ εἰκότως δύο τινὰ ἤθελέ τις ἐρωτήσῃ τὸν ἡμέτερον φιλόσοφον· πρῶτον μὲν πῶς ἢ ὡς ἀπλουστάτη ὑποτεθεῖται τοῦ ὄντος ἐννοιαὶ ἕτεραι στοιχεῖα ἀπλούστατα περιέχει, ἔπειτα δὲ πῶς αἱ τοῦ τόπου καὶ χρόνου ἐννοιαὶ στοιχεῖα τοῦ ὄντος ὑπολαμβάνονται, ὅπου ἐπ' ἀληθείας εἶναι οὐχὶ μέρη τοῦ ὄντος ἀλλ' ἀπλῶς ἐνδεχόμενα (συμβεβηκότα), ἐν οἷς περιέχονται καὶ κινεῦνται τὰ ὄντα· πρὸς ταῦτα ὁ φιλόσοφος πρῶτον μὲν ἀποκρίνεται ὅτι ἡ τοῦ ὄντος ἐννοιαὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν δὲν εἶναι ἀπλύτως ἀπλῆ ἀλλ' ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰς ἄλλας ἐννοίας, ὧν τὰ πρῶτα στοιχεῖα περιλαμβάνει, εἶναι ἀπλουστάτη, τὸ κυριώτατον οὖσα καὶ ἀδιαίρετον πάσης ἐννοίας στοιχείου· ἔπειτα δὲ ὁμολογεῖ μὲν ὅτι ὁ τόπος καὶ χρόνος δὲν εἶναι τοῦ ὄντος μέρη, ἀλλ' ὀρθῶς παρατηρεῖ ὅτι, ἐπειδὴ οὐδέποτε τὸ ὄν δύναται νὰ νοηθῇ ἄνευ ταιαύτης τοπικῆς καὶ χρονικῆς ἀναφορᾶς, ἀνάγκη αἱ ἐννοιαὶ αὗται νὰ ὑποληφθῶσι τῆς τοῦ ὄντος ἐννοίας στοιχεῖα συμπληρωτικά.

Ἀκριβέστερον ἐξετάζόμενα τὰ πέντε εἰρημένα τοῦ ἡμετέρου φι-

λοσόφου στοιχεῖα οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ μορφή ἀπλουστέρα τῶν δέκα τοῦ Ἀριστοτέλους κατηγοριῶν.

Διότι πρὸς μὲν τὴν κατ' Ἀριστοτέλη κατηγορίαν τοῦ ὄντος ἀντιστοιχεῖ περιφανῶς ἡ παρὰ Βραΐλα ἐννοιαὶ τοῦ καθαρῦ ὄντος (τῆς ὑποστάσεως), αἱ δὲ κατ' ἐκεῖνον τοῦ ποιοῦ, τοῦ ποιῶντος, τοῦ ἔχειν, τοῦ ποιεῖν, τοῦ πάσχειν κατηγορίαι εἰς τὴν κατὰ τοῦτον ἐννοίαν τῆς μορφῆς ἀνάγονται, διότι αἱ κατηγορίαι αὗται εἶναι ἡ ἐκδήλωσις καὶ ἐξωτερικὴ μορφή τῆς ὑποστάσεως. Ἡ δὲ τοῦ πρὸς τὴν κατὰ τὴν κατηγορίαν εἶναι αὐτὸ τοῦτο ἡ σχέσις· τέλος δὲ τὸ μὲν ποῦ καὶ κείθαι εἰς τὴν τοῦ τόπου, τὸ δὲ ποτὲ εἰς τὴν τοῦ χρόνου ἐννοίαν ἀνάγονται. Οὕτω δὲ καθορῶμεν τοῦ Βραΐλα τὰς κυριωτάτας τῆς μεταφυσικῆς ἀρχὰς μάλιστα συμφωνούσας ταῖς τοῦ μεγίστου τῶν ἀρχαίων χρόνων φιλοσόφου διδάγματα.

Ἐρευνητὴν ἐφεξῆς ὁ φιλόσοφος τὸ ὄν ἐν συναφείᾳ πρὸς τὴν μορφήν αὐτοῦ εὐρίσκει ὅτι ἡ τοῦ ὄντος ἔμφυτος ἐννοιαὶ προσπίπτει ἡμῖν ὑπὸ τὸν τύπον τοῦ Ἐγώ, ὅπερ ἀρρήκτως εἶναι συνδεδεμένον τῇ ἐννοίᾳ τοῦ οὐκ Ἐγώ, εἰ καὶ τοῦτο δὲν εἶναι, ὡς περ τὸ ἐγώ, ἐννοιαὶ ἔμφυτος ἀλλὰ διὰ τινος ἀπλῆς καὶ ἀμέσου ἐνοράσεως προσγίγνεται. Ἡ αὐτὴ δῆλον ὅτι ἐσωτερικὴ περὶ τῆς ἡμετέρας ἢ εἰς τὴν τοῦ ἐγώ ἐννοίαν προάγουσα ἐσωτερικὰ ἅμα ἀποκαλύπτει φαινόμενα, ὧν αἰτία δὲν εἶναι αὐτὸ τὸ νοεῖν ὑποκείμενον ἀλλ' ὄν τι ἕτερον, ἀγνωστον καὶ τοῦ Ἐγώ διάφορον. Ἡ συνείδησις ἄρα ἀποκαλύπτει τὸ τε Ἐγώ καὶ τὸ οὐκ Ἐγώ, ἀχώριστα μὲν ὄντα ψυχολογικῶς διακεκριμένα δὲ ὄντολογικῶς. Τὰς δύο ταύτας ἐννοίας συγχρόνους μὲν διακεκριμένας δ' ἅμα καὶ ἐφ' ἑαυτῶν ἐναρκεῖς τιθέμενος ὁ φιλόσοφος οὔτε τοῦ κόσμου τὴν ὑπαρξίν ἀρνεῖται, ὡς δὴ ὁ Ἄγγλος Βερκελέιους καὶ ὁ Γερμανὸς Φίχτης ἐποίησαν, οὔτε τὸν κόσμον καὶ τὸ Ἐγώ σὺν ταῖς Γερμανοῖς φιλοσόφοις Σελιγγίω καὶ Ἐγέλω τρυτίζει.

Περὶ δὲ τόπου καὶ χρόνου τοῦτο δοξάζει, ὅτι ἡ τοῦ χρόνου ἐννοιαὶ εἶναι ἀπειρος, διότι πᾶσα τῶν φαινομένων διχοδοχὴ, ἐξ ἧς ἡ τοῦ χρόνου ἐννοιαὶ γίγνεται, τὸν χρόνον ἤδη προϋποτίθησιν, ὡς μῆτρὰ τις οὖσα αὐτοῦ μᾶλλον ἢ ἦτον μακρὰ, ἧς καὶ προηγείται καὶ ἔπειτα ἕτερος χρόνος. Πρὸς δὲ τούτοις λέγει ὅτι, εἰ ὁ χρόνος εἶχεν ὄρια, ταῦτα θὰ ἦσαν πάλιν ἐν χρόνῳ καὶ ὑπ' αὐτοῦ θὰ περιλαμβάνοντο· ὁ χρόνος ἄρα κατὰ τὸν φιλόσοφον πρὸ πάσης ἀναφορᾶς ὑπάρχων καὶ

τάξεως δὲν εἶναι, καθ' ἃ ὁ Λαϊβνίος ὑπελάμβανε, σχέσις τις ἢ τάξις διαδοχῆς ἀλλὰ καθ' ἑαυτὴν ὑπάρχουσα καὶ φύσει ἀπειρος ἔννοια. Τὰ αὐτὰ λέγει καὶ περὶ τῆς ἔννοιας τοῦ τόπου. Ἐπειδὴ δὴλον ὅτι ὁ χώρος, τ. ε. ἡ μερικοῦ τινος τόπου ὑπὸ τῆς ἐμπειρίας παρεχόμενη ἔννοια δὲν εἶναι ὁ ὅλος τόπος ἀλλὰ μόνον τὰς ἀπὸ τοῦ ἀπειρον προϋποτιθέσις τόπον, οὗ μέρος ἀποτελεῖ. Διότι τὸν τόπον, ὅσον ποτ' ἂν παρκαθῆται αὐτοῦ ἢ ἔκτασις, δὲν δυνάμεθα νὰ νοήσωμεν ὡς δυνάμενον νὰ περιορισθῆ ἀλλὰ λογικῶς ἀναγκασόμεθα νὰ συλλάβωμεν τῷ νῷ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀπειρου. Ἐπειτα δέ, ὡς περὶ ὁ χρόνος, οὕτω καὶ ὁ τόπος δὲν ἔχει ὄρια, διότι ἄλλως καὶ ταῦτα ἐν τόπῳ θὰ ἦσαν καὶ οὕτως ἐπ' ἀπειρον. Ὁ τόπος ἄρα εἶναι ἄμετρον κενόν, ἐν ᾧ τὰ φαινόμενα ἀλλήλα διαδέχονται, ἀπειρος ἔκτασις, ἐν ᾗ πάντα γίνονται καὶ κινεῖνται καὶ μεταβάλλονται. Ἀνάγκη δὲ νὰ παρκατηρήσωμεν ὅτι αἱ ῥηθῆσσι τοῦ τόπου καὶ χρόνου ἔννοιαι δὲν ὑπολαμβάνονται ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου ἀπλῶς ὑποκειμενικοὶ τύποι, καθ' ἃ οἱ Καρτιανοὶ δοξάζουσιν, ἀλλ' ἀληθῆ σύστασιν ἔχοντα στοιχεῖα, ἃ παντὶ ὄντι ἀρρήκτως συνυπάρχοντα τὴν αὐτὴν ἔχουσι τοῖς ἐκτὸς οὐσί, μεθ' ὧν νοοῦνται, πραγματικὴν ὑπόστασιν.

Καταλέξας ὁ φιλόσοφος, ὡς εἶδομεν, ἀπλᾶς καὶ πρώτας καὶ ἐμφύτους ἔννοιαις ἐξετάζει, εἰ πρὸς ταύτας ὁ ἄνθρωπος καὶ ἕτερος σμύφτους καὶ καθολικὰς καὶ ἀπολύτους ἀρχὰς κέκτηται. Εὐρίσκει δ' ὅτι ἢ τε ζήτησις καὶ ἀποδείξις τῆς ἀληθείας, πρὸς ἣν πάσαι αἱ τοῦ ἀνθρώπου νοητικαὶ δυνάμεις τείνουσιν, ὅρους τινὰς ἀναγκασίους προϋποτιθέσθαι καὶ δὴ ἐκεῖνη μὲν τὸ ἐπὶ τὴν ζήτησιν παρκαταλοῦν καὶ ἐν αὐτῇ ὑφ' ἡγουμένον, αὕτη δὲ ἀλήθειαν παρὰ πάντων ὁμολογουμένην, ἐφ' ἧς ἢ ἀποδείξις στηρίζεται. Ὁ ἄνθρωπος δὴλον ὅτι ἀνάγκη νὰ ἔχῃ ἀρχὰς ἀπολύτους, πάσης νοητικῆς ἐργασίας προϋπαρχούσας καὶ τὴν νόησιν καὶ ἀποδείξιν ῥυθμιζούσας· σμύφτυον δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἀρχὴν πρώτην εὐρίσκει ὁ φιλόσοφος τὴν τῆς ἀντιφάσεως, ἢ θεμελιώδους οὐσας τῆς λογικῆς ἀρχῆς καὶ παντὸς συλλογισμοῦ καὶ πάσης ἀποδείξεως βάσις προκύπτει ἐκ τῆς τοῦ ὄντος ἔννοιας, τῆς τὴν ἐναντίαν καὶ ἐκ διαμέτρου ἀντικειμένην ἔννοιαν τοῦ μὴ ὄντος ἀποκλειούσης. Ἐκ δὲ τούτου πάλιν, ὅτι παντὶ ὄντι ὑπάρχει τι τοῦ εἶναι αἴτιον, δευτέραν προέρχεται ἀρχή, ἢ τῆς αἰτιότητος, καθ' ἣν τοῦ εἶναι παντὸς ὄντος, ὅ,τι ἂν ᾖ, ἀναγκασίως λόγος ὑπάρχει. Αἱ δύο ἀρχαί, ἢ τοῦ ὄντος

καὶ τοῦ αἰτίου τοῦ ὄντος, ἀγούσιν ἀναγκασίως εἰς τρίτην συμπληρωτικὴν αὐτῶν ἀρχήν, τὴν τῶν τελικῶν αἰτίων, καθ' ἣν πᾶν ὄν εἶναι πρὸς τι τέλος. Καὶ ἀληθῶς δὲν δυνάμεθα τὸ ὄν καὶ τὸ αἴτιον τοῦ ὄντος νὰ νοήσωμεν ἄνευ τῆς συγχρόνου νοήσεως τοῦ τέλους αὐτῶν. Αἱ τρεῖς εἰρημέναι ἀρχαί τότε μόνον κατὰ τὸν φιλόσοφον τελείαν λαμβάνουσι συμπλήρωσιν καὶ πλήρη παρέχουσιν ἁρμονίαν, ὅταν συνενωθῶσιν, ἤτοι ὅταν τὸ αὐτὸ ὑπάρχη ὄν ἄρα καὶ αἴτιον καὶ τέλος. Διότι οὕτω γίνεται ἢ τῆς τοῦ παντὸς τάξεως ἔννοια τ. ε. ὁ ἐν τοῖς οὐσίαν ἀναγκασίως συνδυασμὸς αἰτίων καὶ μέσων καὶ τελῶν, ὁ τὸ σύνολον τῶν ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν νόμων παρέχων.

Ἐκ τῶν εἰρημένων γίνεται φανερόν, ὅτι παρὰ τὴν τοῦ ὄντος ἔννοιαν ὁ φιλόσοφος τίθεται ἐμφύτους, δι' ἑαυτῶν ἐνκρηγεῖς καὶ καθολικὰς ἀρχὰς, οὕτως ἀρρήκτως καὶ ἀλλήλας καὶ τῆ ὡσαύτως ἐμφύτῳ τοῦ ὄντος ἔννοια συνδεδεμέναι, ὥστε τὸ ὄν καὶ αἱ ἀρχαὶ αὐτοῦ τὴν ἐνότητά καὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου νοήσεως τοὺς νόμους ἀπεργάζονται. Παρὰ τὰς ἀρχὰς ταύτας οὐδεμίαν ἕτεράν ὁ φιλόσοφος δεχόμενος ἐμφύτον ἀποκλείει ἀπὸ τῶν ἐκ τῶν προτέρων ἀρχῶν τὴν τοῦ ἀπειρου ὄντος ἔννοιαν, ἢ οὐδενὸς τῶν τοῦ ὄντος στοιχείων ιδιότης ὑπάρχουσα δὲν δύναται νὰ περιληφθῆ ἐν τῇ ἐμφύτῳ τοῦ ὄντος ἔννοια. Ἀλλὰ καίπερ μὴ οὐσα ἐμφύτος ἢ τοῦ ἀπειρου ὄντος ἔννοια προσγίγνεται ὁμως ῥαδίως διὰ τῆς ἐπὶ τῆς τοῦ ὄντος ἔννοιας ἐφαρμογῆς τῆς ἀρχῆς τῆς αἰτιότητος, καθ' ἣν συμπεραίνομεν ὅτι αἴτιον τι ὑπάρχει τοῦ τε ἐγὼ καὶ παντὸς ὅ,τι εἶναι καὶ δύναται νὰ εἶναι, ἤτοι παρκαδεχόμεθα ἀπειρον αἰτιότητα. Ἀλλ' αὕτη ἢ αἰτιότης δὲν δύναται εἰς ἀπειρον σειρὰν αἰτίων πρώτων νὰ ἀναχθῆ, διότι ἢ προφανῆς τῶν ὄντων ἀλληλουχία καὶ ἢ πάντων κρατούσα ἐνότης δὲν ἐπιτρέπουσι τὸ πλῆθος τοῦτο, ἀλλὰ τὸ ἄνευ παντὸς προϋποτιθέσθαι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ὄν καὶ διὰ τοῦτο ἀπειρον καὶ ἀπόλυτον. Ἐπειτα δέ, λέγει, ἕκαστος νοῶν ὅτι οὐχὶ αὐτὸς εἶναι ἑαυτοῦ αἴτιος ἀλλ' ἕτερόν τι ὄν, ὡσαύτως ἄλλο ἔχον αἴτιον καὶ οὕτως ἐξῆς, διαγιγνώσκει σειρὰν ὄντων, ἃ αἴτια ὄντα καὶ ἀλλήλων ἀποτελέσματα χρήζουσιν αἰτίου τινὸς οὐκ εἰς ἕτερον ὄν τὸ εἶναι ἀνάγοντος ἀλλὰ πρώτου ὑπάρχοντος καὶ αὐτοαἰτίου, οὗ ἄνευ ἢ τῆς αἰτιότητος σειρὰ δὲν θὰ ὑπῆρχεν. Ἐκ τούτων ἀμφοτέρων τῶν ἀποδείξεων τῶν οἰονεὶ αὐτομάτως ἐκ

της ἐμφύτου της αἰτιότητος ἀρχῆς γιγνομένων φανερόν ἐστι ἐν μόνον ὄν ἄπειρον καὶ τοῦ παντός αἴτιον ὑπάρχει.

Εὐζὼν ὁ φιλόσοφος τὰς διακεκριμένας μὲν μεγάλας δ' ἐχούσας πρὸς ἀλλήλας ἀναφορὰν τρεῖς ὑποστάσεις, τὴν τοῦ Ἐγὼ καὶ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ Θεοῦ, ἐξετάζει τὰς νοητικὰς τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεις ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰς ἐκ τῶν προτέρων ἀρχάς.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΥ

260 *δημῶδη Ἑλληνικά ἄσματα ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ συλλεγόμενα καὶ παρασημανθόμενα. Τόμος Α', ἐκδοθεὶς ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ Μαρσαλῆ. 1905.*

Ἡ γλῶσσα καὶ ἡ μουσικὴ παντός λαοῦ εἶνε τὸ καθαρῶτατον καὶ πιστότατον κάτοπτρον τῆς διανοίας αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο οἱ θέλοντες νὰ λάβωσι τελείαν εἰκόνα τοῦ ἐθνικοῦ βίου λαοῦ τινος ὀφείλουσιν ἀποδράμασιν εἰς τὰ πιστῶς τὴν ψυχὴν καὶ τὴν διάνοιαν τοῦ ἔθνους κατοπτρίζοντα προϊόντα τῆς γλώσσης καὶ τῆς τέχνης μὲν καθόλου, ἰδίᾳ δὲ τῆς μουσικῆς, δι' ἧς ἡ ψυχὴ ἐκφράζει αὐτὴ ἑαυτὴν ἀμέσως ἀνευ τινὸς διαμέσου.

Καὶ τὰ μὲν γλωσσικὰ καὶ τὰ ἄλλα καλλιτεχνικὰ μνημεῖα τῆς προγονικῆς ἡμῶν κληρονομίας οὕτω καλῶς καὶ ἀκριβῶς ὑπὸ τῶν σοφῶν τοῦ κόσμου ἐμελετήθησαν καὶ εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ Κοινοῦ οὕτω σαφῶς καὶ ἐπαγωγῶς ἐπ' ἀγαθῶ τῆς ἀνθρωπίνης προόδου παρεστάθησαν, ὥστε ἡμῖν καὶ τοῖς μεθ' ἡμᾶς πενιχρὰ μόνον τούτων ἐπικαλάμησι ὑπελείφθη ἐν τῷ τεθερισμένῳ ἤδη λήθῃ. Τῆς μουσικῆς ὅμως τῶν ἡμετέρων προγόνων, τῆς τελειοτάτης ταύτης ἐκφάνσεως τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς, τόσον ὀλίγα δυστυχῶς λείψανα περιεσώθησαν εἰς ἡμᾶς, ὥστε δικαιολογοῦνταί πως οἱ θρῆνοι τῶν περὶ τὴν μουσικὴν ἀρχαιολογούντων σοφῶν ἀνδρῶν: «**Ἡ μουσικὴ τῶν Ἑλλήνων τελείως ἀπώλετο** — Παρὰ τοῖς νῦν Ἑλλησὶ δὲν

ὑπάρχει μουσικὴ — Τὰ ἔσματα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶνε χωρὶς μελωδίαν καὶ χωρὶς ψυχὴν — Οὐδὲν μᾶλλον λυπηρόν, σιενόχωρον καὶ μόνονον τῆς μουσικῆς τῶν Ἑλλήνων, ἧς μεγίστη τελειότης θεωρεῖται τὸ διὰ τῆς ῥιθῆς ψάλλειν — Μετὰ τῆς πτώσεως τῆς Ἑλλάδος κατέπεσε καὶ ἐσβέσθη καὶ ὁ ἀοιτῆρ τῆς μουσικῆς αὐτῆς δόξης — Τὰ πολυάριθμα μουσικὰ ὄργανα εἰσέγησαν καὶ ἡ μάγος ῥῆθῃ ἀπώλεσε τὴν προτέραν αὐτῆς αἴγλην». (1) Πρὸς ταῦτα πολὺ δικαίως προβάλλει ὁ κ. Παχτικός τὴν ἀπορίαν: **Τί λοιπὸν ἐγένοντο τὰ ἀπεωρόριθμα ἐκεῖνα μουσικὰ προϊόντα τῆς θείας τῶν ἀρχαίων ποιητῶν καὶ μελοποιῶν τέχνης;**

Τὴν ἀπορίαν ταύτην λύει αὐτός ὁ συγγραφεὺς διὰ τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ ἔργου ἀποδεικνύων ὅτι ἡ ἀρχαία μουσικὴ δὲν ἀπώλετο, ἀλλὰ ζῆ, ζῆ δὲ ἐν τοῖς ἔσμασι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ζῶν ταιχύτην, αἶψα ἐπέτρεπον τὰ μεγάλα καὶ μακροχρόνια δυσκληρήματα τοῦ ἔθνους. «*Ἐν τῇ λαϊκῇ μουσικῇ, ὡς ἐν ἱερῷ νόθῃ, ἐτηρήθησαν στοιχεῖα ἀφθονα, στοιχεῖα πολύτιμα τῆς ἀρχαίας προγονικῆς τέχνης. Καὶ ἐν τοῖς ἔσμασι τοῦ λαοῦ τὸ παρὸν ἀναμνηστικὸν τὸ ἔνδοξον παρελθόν* (αὐτόθι σελ. 15').

Παραγορηθῆτων λοιπὸν οἱ ἐρασταὶ τῆς ἀρχαίας τῶν Ἑλλήνων μουσικῆς. Ἡ μουσικὴ τῶν ἀρχαίων δὲν ἀπώλετο ἐντελῶς, ἢ προσήκουσα μόνον ἔρευνα καὶ ἀνασκαφὴ δὲν ἐγένετο μέχρι τοῦδε. Ἄν δὲ δειχθῆ καὶ περὶ μουσικὰς ἀνασκαφὰς τηλικαύτη προθυμία καὶ ἱερός ζῆλος, ἡλικὸς καταβάλλεται περὶ τὴν ἀνεύρεσιν χειρογράφων καὶ ἐπιγραφῶν καὶ περὶ τὴν ἀναγωγὴν εἰς τὸ φῶς ἀρχιτεκτονικῶν καὶ γλυπτικῶν μνημείων, οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφισβησία ὅτι καὶ εἰ περὶ τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν μουσικὴν γνώσεις ἡμῶν ἀνυπολογίστως θ' αὐξηθῶσι καὶ τελειωθῶσιν. Ἡ μέχρι τοῦδε πενιχρότης τῶν γνώσεων ἡμῶν περὶ τὴν μουσικὴν τῶν Ἑλλήνων ὀφείλεται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς προληπτικούς ἐκείνους θρήνους ὅτι ἡ μουσικὴ τῶν Ἑλλήνων ἐντελῶς ἀπώλετο. Ἡ μουσικὴ τῶν Ἑλλήνων δὲν ἦτο μὲν δυνατὸν νὰ δικσωθῆ διὰ μέσου ἐθνικῶν περιπετειῶν τοσούτων κίμων ἀλώθητος καὶ αἰγλήσσει, ὡς δὲν διεσώθη ἀλώθητος οὐδ' ὁ Παρθενών, οὐδ' ὁ Ἐρμῆς τοῦ Πραξιτέλους, καὶ ἡ Ἀφροδίτη τῆς Μήλου, διεσώθησαν δ' ὅμως πολυτιμότερα αὐτῶν λείψανα, ἐξ ὧν δυνάμεθα νὰ συγκρο-

(1) Ἰδὲ Παχτικού 260 δημῶδη Ἑλληνικά ἄσματα, Τόμος Α' σ. 15'—16'.

τήσωμεν ὁμοίαν περὶ αὐτῆς γνώμην, οἷαν καὶ περὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ γλυπτικῆς καὶ ζωγραφικῆς ἐκ τῶν ἠκρωτηριασμένων αὐτῶν λειψάνων.

Οἱ ἀπέλπιδες ἐκεῖνοι θρηνηδοὶ ἐπελάθοντο ὅτι τὸ ζῶν καὶ δρῶν Ἑλληνικὸν ἔθνος δὲν ἦτο δυνατόν μετὰ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν νὰ συναποβάλλῃ πικτελῶς καὶ τὰς ψυχικὰς αὐτοῦ ὀρμὰς καὶ διαθέσεις καὶ τὰ φωνητικὰ ὄργανα, δι' ὧν τὰς διαθέσεις αὐτοῦ ἐδύνατο νὰ ἐκδηλώσῃ, ὅτι ἐπομένως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ δικτηρήσῃ πως τὴν μουσικὴν αὐτοῦ φύσιν καὶ νὰ μὴ διασώσῃ λείψανά τινα τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ μουσικῆς ἀρετῆς, ὅτι εἰς τοὺς ἀμέσους διαδόχους καὶ κληρονόμους τῆς προγονικῆς κληρονομίας, τοὺς Ἑλληνας τοῦ Βυζαντίου, τοὺς μεγίστην ἀγάπην καὶ ἐπίδοσιν περὶ τὴν μουσικὴν ἀποδείξαντας καὶ παραγαγόντας θαυμαστὴν ἐκκλησιαστικὴν μελωδίαν, φύσει ἀδύνακτον ἦτο ν' ἀποβάλλωσι διὰ μιᾶς τοιοῦτον πολῦτιμον ἀμέσως μετὰ τῆς ψυχῆς αὐτῶν συνεχόμενον μουσικὸν θησαυρόν. Ἦτο ἀδύνακτον ν' ἀπαλειφθῶσιν ὡς διὰ μαγείας ἐκ τῆς ψυχῆς τῶν Ἑλλήνων τὰ πολυάριθμα μουσικὰ προϊόντα τῆς θείας τῶν πατέρων αὐτῶν μουσικῆς τέχνης.

Διὰ τοῦτο ἄνδρες ἐμβριθέστερον τὸ ζήτημα τοῦτο μελετήσαντες τὴν πενιχρότητα τῶν περὶ τῆς ἀρχαίας τῶν Ἑλλήνων μουσικῆς γνώσεων ἡμῶν δὲν ἀπέδωκαν, ὡς οἱ ἀπέλπιδες ἐκεῖνοι, εἰς τὴν τελείαν ἐξοφάνισιν παντὸς ἴχνους μουσικῆς, ἀλλ' εἰς τὴν μέχρι τοῦδε ἀμείλιαν περὶ μουσικὰς οὕτως εἰπεῖν ἀνασκαφὰς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἔθνει καὶ περὶ τὴν περισυλλογὴν τῶν διασφζομένων ἐτι λειψάνων τῆς θείας τοῦ Μουσηγέτου Ἀπόλλωνος τέχνης.

Ὁ δὲ κατ' ἐντολὴν τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως περιελθὼν τὴν Ἀνατολὴν καὶ ἐμβριθῶς σπουδάσας τὴν τε ἐκκλησιαστικὴν καὶ δημοτικὴν ἡμῶν μουσικὴν δικπρεπῆς μουσικολόγος Bourgold-Ducoudray θαυμάζει τὰ δημοτικὰ ἡμῶν ᾄσματα διὰ τὴν μεγάλην ποικίλιν τῶν τρόπων, τῶν ῥυθμῶν καὶ τῆς μελωδικῆς ἐπινοίας, διὰ τὴν βαθύτητα καὶ τὸ ἐκφραστικὸν θέλγητρον. Θεωρεῖ δὲ ἀνάγκην ἐπιστημονικὴν ἐπείγουσαν, ὅπως περισυλλεγῶσιν αὐτὰ ὅτι τάχιστα μετ' ἐπιμονῆς καὶ πάθους ὡς ὄντα «**ἡ ἀγνωστάτη ἀπόρροια τῆς μουσικῆς ψυχῆς τῆς Ἑλλάδος**». Διότι, ἐὰν μὴ ἐπιδιωχθῇ τὸ ἔργον τοῦτο ἀπὸ τοῦδε, κίνδυνος μέγας ὑπάρχει νὰ ἐξοφληθῶσιν

κατακλυζόμενα ὑπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραγωγῆς. Ὅταν δὲ τὸ μουσικὸν τοῦτο ἔργον συντελεσθῇ, ἡ Ἑλλάς, λέγει ὁ σοφὸς Γαλάτης, θὰ κατέχη ὑλικὸν πλοῦσιον, ἐπιτρέπον αὐτῇ τὴν ἀνίδουσαν τέχνης σοφῆς ἅμα καὶ πρωτοτύπου, Εὐρωπαϊκῆς ἅμα καὶ ἐθνικῆς.

Ὁ ἀκραφιῶς φιλόμουσος ἄμα καὶ ἐπιστημονικὸς πόθος τοῦ σοφοῦ Γαλάτου Ducoudray ἤρξατο μεγαλοπρεπῶς ἐκπληρούμενος διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ πρώτου μέρους τῶν δημοτῶν Ἑλληνικῶν ᾄσματων, ἅπερ ὁ μουσικὸς καὶ φιλόλογος κ. Γεώργιος Παχτικός συνέλεξε καὶ παρεσήμανεν ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Τὸ δὲ πολῦτιμον ἔργον τοῦ κ. Παχτίκου παρέχει τὴν τρανοτάτην ἀπόδειξιν, ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος διέσωσε μετὰ τῶν ἄλλων προγονικῶν θησαυρῶν καὶ πολλὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ μουσικῆς καὶ ὅτι λίαν ἐπιπολαίως ἀπεφάνηκεν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ φύσις ἐπέκυστο οὐσα μουσικῆ.

Τὰ συλλεγόμενα ᾄσματα κατέγραψεν ὁ κ. Παχτικός ὅτε μὲν διὰ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησιαστικῆς παρασημαντικῆς, ὅτε δὲ διὰ τῆς πενταγράμμου ἢ Εὐρωπαϊκῆς καλουμένης. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πεντάγραμμος εἶνε πολὺ περ' ἡμῖν διαδεδομένη, τὰ δὲ δημοτικὰ ἡμῶν ᾄσματα πρέπει νὰ γνωσθῶσι καὶ ἐκτιμηθῶσιν ὑπὸ τοῦ διεθνοῦς μουσικοῦ κόσμου, ἐτύπωσεν ἐν τῷ βιβλίῳ πάσας τὰς δημοτικὰς μελωδίας διὰ τῆς διεθνοῦς παρασημαντικῆς, τῆς πενταγράμμου. Δέκα καὶ τέσσαρα (14) δὲ ᾄσματα τῆς Συλλογῆς περιέβαλε τὴν πολυφωνικὴν ἁρμονίαν ἐπιστήσας σύντονον τὴν προσοχὴν αὐτοῦ, ὅπως μὴ κατὰ τὴν ἐναρμόνισιν αὐτῶν ἀλλοιωθῇ τὸ παράπιν τὸ πρωτότυπον μέλος. Ἀφ' οὗ δὲ κατὰ τὴν γνώμην πάντων τῶν δικαιοῦμένων νὰ φέρωσι περὶ τοῦ ζητήματος ψῆφον τῆς μὲν πολυφωνίας αἱ πρόοδοι ἐπιτρέπουσι νῦν τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἁρμονίας ἐπὶ πασῶν τῶν ἀρχαίων κλιμάκων, ἡ δ' ἐφαρμογὴ αὕτη προσδίδωσι τοῖς ᾄσμασι ζωηρὰν ἐκφρασιν, θὰ ἦτο ἐκουσία ὑποτίμησις τῶν δημοτικῶν ἡμῶν μελωδιῶν, ἂν ἐν τοῖς χρόνοις τῆς δεσποτείας τῆς ἁρμονίας μὴ παρείχομεν αὐτοῖς δι' ἐναρμόνισεως μείζονα τεχνικὴν ἰσχύν, ζωηρότητα καὶ ἐπιβολὴν, ὅτε μάλιστα οὐδεὶς ὑπάρχει κίνδυνος διαστροφῆς, ἀλλὰ τὸ ἄντικτιον ἰσχυρότερα καὶ διαρκεστέρα διὰ τῶν ἰσχυρῶν ἁρμονικῶν τόνων καὶ ῥυθμῶν παράγεται ἐντύπωσις καὶ ἐξάιρεται οὕτως ἡ μουσικὴ αὐτῶν ἀξία. Ἐργον δ' ἐθνικὸν ἐπιτελεῖ, λέγει ὁ κ. Παχτικός, οὐ μόνον ὁ περι-

βάλλων τὰ τῆς λαϊκῆς ἡμῶν Μούσης προϊόντα ἔλληνοπρεπῆ ἀρμονικὴν περιβολὴν ἀλλὰ καὶ ὁ βοηθῶν τοῖς δυναμένους νὰ καταστήσωσιν αὐτὰ διὰ τῆς ἐναρμονίσεως θελατικώτερα καὶ εὐρύνωσι τὴν δράσιν αὐτῶν ἐν τε τῷ ἰδιωτικῷ καὶ κοινωνικῷ τοῦ ἔθνους βίῳ.

Εἰς τὴν ἐναρμόνισιν τῶν 14 τούτων ᾠσμάτων παρεθαρρύνθη ὁ κ. Παχτικός καὶ ἐκ τῆς ὑπάρξεως πολυτίμων ἀρμονικῶν λειψάνων ἐν τῇ δημοτικῇ ἡμῶν μουσικῇ. Καθίστησι δὲ φανεράν τὴν ὑπερξίν πολυφώνου ἀρμονίας (ἀρμονικῆς συμφωνίας), ὅ ἐστι τῆς συνηχέσεως δύο ἢ καὶ πλειόνων ἑτεροτόνων φθόγγων, διὰ μαρτυριῶν ἀρχαίων συγγραφέων καὶ διὰ περὶ αὐτῶν ἐπισημασμάτων ἐκ τῆς δημοτικῆς ἡμῶν μουσικῆς, τῆς τε φωνητικῆς καὶ τῆς ὄργανικῆς (αὐτ. σελ. νξ').

Διάταξις τῆς βιβλίου. Τοῦ πρώτου τούτου τόμου τῆς πολυτιμωτάτης Συλλογῆς τῶν δημοτικῶν ἡμῶν μελωδιῶν προτάσσει ὁ κ. Γεώργιος Δ. Παχτικός φωτογραφικὴν εἰκόνα, περὶ τῆς τὸν τρόπον, καθ' ὃν συνέλεγε καὶ κατέγραφε τὰς μελωδίας τῶν δημοτικῶν ἡμῶν ᾠσμάτων. Ἐν μέσῳ πολλῶν δεκάδων ἀκροατῶν πάσης ἡλικίας ἐξ ἑκατέρου τοῦ φύλου καθήμενος γράφει τὸ συγκινητικὸν ἱστορικὸν ᾠσμ., ὑπερ ὀδοηκοντούτης γρατῆ βραχέτη ἐν τῇ χειρὶ κρατοῦσα ἄδει ὑπὸ τὸν ἔλεγχον πολλῶν ἄλλων ὀμηλικῶν ἢ ὀλίγῳ νεωτέρων. Τὸ περὶ αὐτῶν θεῶν ἀκροᾶται τῆς ἀδούσης μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαθείας καὶ προσφρονῶς συγκινήσεως. Καὶ οἱ μὲν πρεσβύτεροι ἀκροῦσιν, οἱ δὲ παῖδες κατ' ἀρχαίον Ἑλληνικὸν ἔθιμον διὰ φυσικῶν ἀνθέων καὶ διὰ κλάδων ἐστεμμένοι παρκαλουθούσι τὰ γινόμενα μετὰ παιδικῆς ἀφελείας ᾠμ. καὶ ἐκπλήξεως παρέχοντες ἡμῖν οὕτω τὴν χρηστὴν ἐλπίδα ὅτι γενήσονται ἐν τῷ μέλλοντι αὐστηροὶ τῶν πατρῶν τηρηταί. «Οὐδέποτε, λέγει ὁ κ. Παχτικός, θὰ λησμονήσω ἐν τῷ βίῳ μου τὰς πολυανθρώπους ταύτας ὑπαιθρίους συναθροίσεις, καθ' ἃς, ὡσεὶ ἐν μουσικῷ μνημοσύνῳ μετὰ ὀμηλικῶν ἀδελφῶν εὐρισκόμενος ἐκλυσα καὶ ἐγὼ ὑπὸ συγκινήσεως».

Κατὰ ταύτην τὴν μέθοδον περιερχόμενος πόλεις καὶ χωρία κατέγραψεν ὁ φιλοπαιδείας ἀνὴρ ᾠσμ. 132 τόπων, οὓς ὀνομαστικῶς καταλέγει ἐν ἰδίῳ ἐξασελίδῳ πίνακι (σελ. 460—465).

Μετὰ δὲ τὴν ἀφιέρωσιν τοῦ βιβλίου εἰς τὸν χορηγὸν τῆς πρὸς ἐκτύπωσιν δαπάνης, ἐξοχώτατον κ. Γρηγόριον Μαρασλῆν, πραγμα-

τεύεται ἀπὸ σελ. ζ'—οζ' ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Προλεγόμενα» περὶ ζητημάτων πολλῆς καὶ σπουδαίας μελέτης ἄξιων. ἴδον :

Αον. Περὶ μουσικῶν μελετῶν τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων καὶ περὶ τῆς μουσικῆς τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων—Περὶ τοῦ ἠθοποιοῦ χαρακτήρος τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς—Περὶ τῆς παρακμῆς τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς καὶ τῆς ἀπωλείας τῶν ἀρχαίων μελῶν—Περὶ τῶν ἡμαρτημένων δοξασιῶν τῶν ξένων περὶ τῆς νῦν Ἑλληνικῆς μουσικῆς—Περὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς—Περὶ τῆς ἀνευρέσεως τῆς ἀρχαίας μουσικῆς διὰ τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς (σελ. ζ'—ιη').

Βον. Ἐκτίθησι τὴν τε ἱστορίαν καὶ τὸ ποῖον τῶν ἐπὶ 16 ἔτη, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1888—1904, περιουλλεγέτων ὑπ' αὐτοῦ ᾠσμάτων (σελ. ιθ'—λη').

Γον. Ἐπὶ τὴν ἐπιγραφὴν, «Τεχνικά» πραγματεύεται ἐν 39 σελίσιν (λη'—οζ'), περὶ ἀρχαίων θεωρητικῶν—περὶ ἁρμοσίου—περὶ τῶν 3 γενῶν τῆς ἀρχαίας μουσικῆς—περὶ τῶν ἀρχαίων κλιμάκων ἐν ταῖς δημοτικαῖς μελωδίας—περὶ διασώσεως ἐν τοῖς δημοτικοῖς ἡμῶν ᾠσμασι λειψάνων τινῶν καὶ τῆς κωμικῆς τῶν ἀρχαίων μούσης καὶ ἄλλων λίαν χαρακτηριστικῶν φαινομένων—περὶ ἐγχωρίων μουσικῶν ὀργάνων—περὶ ἀρμονικῆς συμφωνίας—περὶ παρασημαντικῆς—περὶ δημοτικῶν χορῶν. Τῶν πάντων ἐπισφραγίζει ὁ φιλόκλος καὶ ἐνθουσιώδης συγγραφεὺς διὰ καλλίστου καὶ τῆς σπουδαίας ὑποθέσεως ἀξιοτάτου ἐπιλόγου.

Τὰς σελίδας σή—π' κατέχει ἀλφαβητικὸς πίναξ τῶν ὀνομάτων καὶ τῆς ἡλικίας 148 προσώπων, ἅπερ ὑπηγόρευσαν εἰς τὸν φιλοπαιδείας μουσοῦργον τὰ ᾠσματα.

Μετὰ τὴν ἀξιολογωτάτην διὰ τε τὴν ἐπιστημονικὴν σπουδαιότητα καὶ τὴν γλαφυρίαν αὐτῆς προεισχωγὴν ταύτην ἀρχεται τὸ κύριον ἔργον, αἱ μελωδίαὶ δῆλον ὅτι καὶ τὰ ποιητικὰ κείμενα 260 δημοτικῶν Ἑλληνικῶν ᾠσμάτων, κατεχόντων σελίδας 388, καὶ εἰς μέρη πέντε διηγημένων κατὰ τοὺς τόπους τῆς καταγωγῆς αὐτῶν.

Καὶ τὸ μὲν Αον μέρος, ἀπὸ σελ. 1—195, περιλαμβάνει 135 μελωδίας καὶ κείμενα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἦτοι 34 τῆς Καππαδοκίας (σελ. 1—43), 15 τοῦ Πόντου (ᾠσμ. 35—49, σελ. 44—64), 86 τῆς Βιθυνίας (ᾠσμ. 50—135, σελ. 65—195).

Τὸ δὲ Βον περιλαμβάνει 35 τῆς *Θράκης* (ἄσμα 136—170, σελ. 198—260).

Τὸ δὲ Γον περιέχει 38 τῆς *Μακεδονίας* (ἄσμα 171—208, σελ. 261—309).

Τὸ δὲ Δον 22 τῆς *Ἠπείρου καὶ Ἀλβανίας* (ἄσμα 209—230, σελ. 311—342).

Τὸ δὲ Εον 9 τῆς *Ἑλλάδος καὶ Κρήτης* (ἄσμα 231—240, σελ. 343—360).

Τὸ δὲ Ζον 20 τῶν νήσων τοῦ *Αἰγαίου*, τῆς *Κύπρου* καὶ τῶν παρὰ τὴν *Προποντίδος* (ἄσμα 241—260, σελ. 361—388).

Ἄλλὰ τὰ ἄσματα τῆς ς' τάξεως ᾄθονται πάντῃ ἐν Μικρασιατικαῖς χώραις, τὸ 241 ἐν *Λέσβῳ* καὶ ἄλλαις νήσοις τοῦ *Αἰγαίου*, τὰ 242 καὶ 243 ἐν *Χίῳ*, τὰ 244 καὶ 245 ἐν *Ῥόδῳ*, τὰ 246 καὶ 247 ἐν *Κύπρῳ*, τὰ δὲ λοιπὰ ἐν Βιθυνίᾳ, Μυσίᾳ, Κυζικίῳ καὶ Προκοννήσῳ· εἰς τὸ 248 ἐν Παλλαδαρίῳ καὶ Δεμερδεσίῳ, τὸ 249 ἐν Μυσοπόλει (Μεσοπόλει), Ἐλιγμοῖς καὶ Ἀπολλωνιάδι, τὸ 250 ἐν Μυσοπόλει Νεοχωρίῳ καὶ Κουδουκλίῳ, τὸ 251 ἐν Συγῆ καὶ Μυσοπόλει, τὸ 252 ἐν Τζισινεῖ, τὸ 253 ἐν Ἀρτάκῃ καὶ ἄλλοις χωρίοις τῆς Κυζικίου καὶ ἐν Τζισινεῖ, τὸ 254 ἐν Τριγλεί, τὸ 255 ἐν Τριγλεί καὶ Γικλί-Τσιφλί, τὸ 256 ἐν Βόρῃ τοῦ Πασκλιμκνίου τῆς Προκοννήσου, τὸ 257 καὶ 258 ἐν Κίῳ, τὸ 259 ἐν Μουδανίῳ καὶ Ἀρβανιτοχωρίῳ καὶ ἐν Καλολίμῳ καὶ τὸ 260 ἐν Μουδανίῳ. Πάντῃ ἄρῃ ἀνήκουσιν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, δικτὶ δὲ ὁ κ. Παχτικός δὲν συμπεριέλαβεν αὐτὰ εἰς τὸ Ἄσν μέρος, ἀλλ' ἐχώρισε καὶ ἀπετέλεσεν ς' μέρος, δὲν διακρίνεται ὁ λόγος.

Τὰς σελίδας 389—399 κατέχει πινὰξ τῶν ἄσμάτων, τετραγμένων ἀλφάβητικῶς κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν ἐκάστου καὶ κατ' ἐπὶ χρίσιν, παρουσιάζοντες ἐπι καὶ τῆς πόλεως ἢ τοῦ χωρίου, ἐνθ' ἕκαστον ᾄδεται.

Ἄλλος δὲ ἀλφάβητικὸς πινὰξ ἔπεται τῷ προηγουμένῳ (σελ. 400—405), ἐν ᾧ ὑπάρχουσιν ἀνεγγραμμένοι οἱ τόποι, ὅθεν κατὰ γιντο τὰ ἄσματα, καὶ οἱ ἀριθμοὶ τῶν εἰς ἕκαστον τόπων ἀνηκόντων ἄσμάτων.

Τρίτος ἀλφάβητικὸς πινὰξ (σελ. 406 καὶ 407) δεικνύει τετραγμένα τὰ ἄσματα καθ' ὕλην τε καὶ εἶδος, εἰς ἄσματα αἰώρου (κούρικα), ἀποχαιρετιστήρια, γαμήλια, ἐπιγραφίδια, ἐρωτικά, θρηνοὶ, ἰστο-

ρικά, θρησκευτικά, κῶμοι, παιρῳικά, πολεμικά, ἔπρωτικά καὶ οὐτως ἐφεξῆς.

Τὰς δὲ τρεῖς τελευταίας σελίδας κατέχουσι προσθήκαι καὶ διορθώσεις ἀρίκτων ἐν τοιαύτῃ μουσικῇ ἐργασίᾳ παραμαμάτων.

(Ἐπεταὶ συνέχεια)

ΠΕΡΙ ΤΙΝΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ ΚΩΜΩΝ ΤΗΣ ΒΙΘΥΝΙΑΣ

Μπιλετζί (Βηλόκωμ παρὰ Βυζαντινοῖς). Πόλις μεσόγειος τῆς Βιθυνίας, κειμένη πρὸς Α. τῆς Προύσης, ἥ ἀπέχει περὶ τὰς 18 ὥρας, εἰς ὕψος 500 μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιφανεῖαν τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς ἀπὸ Νικομηδείας εἰς Ἀγκυραν σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἀπέχουσα δὲ 5 χιλίόμετρα τοῦ ὁμωνύμου σταθμοῦ. Τὸ Μπιλετζί, ὃν ἔδρα τῆς διοικήσεως Ἐρτογρούλ, τῆς περιλαμβανούσης τὴν ὑποδιοίκησιν Μπιλετζί καὶ ὑπαγομένης τῇ νομαρχίᾳ Προύσης (Χουδαθενδικιὰ-βιλαγετί), ἔχει περὶ τὰς 20000 κατοίκους Ὀθωμανοὺς (ἐξισλαμισθέντας πιθανῶς ἐξ Ἑλλήνων), Ἀρμενίους, ὧν οἱ πλεῖστοι τοῦ δυτικοῦ δόγματος, καὶ λίαν εὐκρινῆτους Ἑλληνικῆς τουρκοφάνους, συμποσομένους εἰς 50 περίπου, στερουμένους νεοῦ καὶ σχολῆς καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἐξαρτωμένους ἐκ τῆς ἐν Κίῳ ἀπὸ τοῦ 1455 ἔδρουσας μητροπόλεως Νικαίας. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται ἰδίᾳ περὶ τὴν ἐμπορικὴν τῶν βομβυκίων καὶ τῆς μετάξις καὶ περὶ τὴν γεωργίαν, δικτηροὶ δὲ καὶ σπουδαῖα ἀτημέλητα μεταξοκλωστήρια, ἀνήκοντα τὰ πλεῖστα εἰς Ἀρμενίους. Ἐχει πρὸς τούτοις ἡ πόλις αὐτὴ καὶ τηλεγραφικὸν καὶ ταχυδρομικὸν σταθμὸν καὶ δικαστῆρ ἐν ἐκυτῇ καὶ τοῖς περί, εἰς Βυζαντικῶν νεῶν καὶ ἄλλων οἰκοδομῶν καὶ Ἑλληνικῆς ἐπιγραφῆς.

Τὰ Βηλόκωμ ἐπὶ τῆς εἰς Βιθυνίαν εἰσβολῆς τῶν Τούρκων προσηύχοντο ὑπὸ φρουρίου, οὗτινος ἡ ἀλωσις ἐγένετο τῷ 1299 μ. Χ. διὰ τοῦ ἐξῆς τρόπου. Ὁ ἄρχων τοῦ Γικρί-χισάρ μέλλων νὰ ἐκδώσῃ

τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ὀλοφύραν ἢ Νιλουφέρ τῷ ἄρχοντι τῶν Βηλοκώμων ἐκάλεσεν ἐπὶ τὴν γαμήλιον ταύτην τελετὴν πάντας τοὺς ἀστυγείτονας ἡγεμονίσκους κυρίους τῶν ὁμόρων φρουρίων, οἵτινες βλέποντες τὴν ὁσημέριαν ἀξίους δύνανται τοῦ Ὀσμάν καὶ ἀποφασίσαντες νὰ φονεύσωσιν αὐτὸν κατὰ τὴν τελετὴν ταύτην προσεκάλεσαν καὶ τοῦτον εἰς τοὺς γάμους. Τὴν δὲ πρόθεσιν αὐτῶν ταύτην οἱ συνωμόται Ἕλληνες φρουράρχοι ἀνεκοίνωσαν τῷ Ἕλληνι ὁμοίως φρουράρχῳ τῆς Χιρμεντίας (1) καὶ ἀρίστῳ φίλῳ καὶ συστρατιώτῃ τοῦ Ὀσμάν Κιοσὲ Μιχάλ, (2) προσπαθῦντες ν' ἀναπέσωσιν αὐτόν, ἵνα συμπράξῃ αὐτοῖς κατὰ τοῦ Ὀσμάν. Ὁ δὲ προσποιηθεὶς ὅτι ἐνδίδει καὶ μιλῶν τὰ κατὰ τοῦ φίλου αὐτοῦ τεκταινόμενα ἀνεκοίνωσεν αὐτῷ ταῦτα. Ὁ Ὀσμάν τότε ὑποκριθεὶς ἄγνοισεν τῆς κατ' ἐκείνου συνωμοσίας ἐδέχθη ἀμέλως τὴν πρόκλησιν καὶ δὴ πέμψας πρὸς τὸν κύριον τῶν Βηλοκώμων ὡς γαμήλιον δῶρον ποίμνιον προβάτων ἡτήσατο πρὸς αὐτοῦ νὰ ἐπιτραπῇ αὐτῷ ἢ διὰ γυναικῶν μεταφορὰ εἰς τὸ φρούριον πάντων τῶν θησαυρῶν, οὓς, προτιθέμενος, κατ' ἄελεγεν, ἅμα τῇ τελέσει τῶν γάμων νὰ ἀνέλθῃ μετὰ τῶν ὀπλιτῶν αὐτοῦ εἰς τὰς ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου θερινὰς νομάς ἐφοβεῖτο νὰ καταλίπῃ εἰς τὴν διακρίσιν τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ.

Ὁ φρουράρχος τῶν Βηλοκώμων, συνωμότης ὢν καὶ ἀναλογιζόμενος ὅτι τοῦ Ὀσμάν θανατουμένου πάντες οἱ θησαυροὶ ἐκείνου θὰ περιήρχοντο εἰς αὐτόν, ἀπεδέξατο προθύμως τὴν αἴτησιν τοῦ Ὀσμάν. Ὁ δὲ μετὰ μυστικῶς εἰς γράμης 39 τῶν ἀνδρειοτάτων αὐτοῦ μαχητῶν ὠδήγησεν αὐτὸς τεσσαράκιστ' εἰς τὸ φρούριον τοὺς ἵππους, ἀντὶ θησαυρῶν ὄπλων φέροντας. Ἐπιπεσὼν δὲ αἰφνης κατὰ τῶν ἀνυπόπτων φρουρῶν τῶν Βηλοκώμων ἐγένετο εὐχερῆστατα κύριος τοῦ φρουρίου, μετ' ὃ πρὸς κλάδων ἐνόπλιους τινὰς ἐνήδρευσε ἐν τινι στενωπῷ, δι' ἧς ἐμελλε νὰ διέλθῃ ὁ τῶν Βηλοκώμων κύριος ἐπιστρέφων μετὰ τῆς νύμφης καὶ τῆς συμπροπεμπούσης συνοδείας. Ἐπιπεσὼν δὲ καὶ κατὰ τούτων τὸν μὲν νυμφίον ἐφόνευσε, τὴν δ' ὠραίαν νύμφην Νιλουφέρ

(1). Τινῶν Χεομεντζίκ, περὶ οὗ βλέπε τὸ ἐμὸν ἄρθρον ἐν τῷ Συμπληρώματι τοῦ Ἐγκυκλοπαιδικοῦ λεξικοῦ, σελ. 970.

(2). Τουτέστι Μιχάλ Σπενὴν καὶ οὐχὶ Μιχάλ Ὀζυγένειον κατ' ἡμαρτημένως κατὰ τὸν κ. II Καρολίδην ἐομηγεύει τὴν τουρκικὴν λέξιν κιοσὲ ἢ Hammer ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας.

ζωγράφος προώρισεν εἰς γυναῖκα τοῦ δωδεκαετοῦς τότε υἱοῦ αὐτοῦ Ὀρχάν. Τῶν Βηλοκώμων, κατ' ὅσον γινώσκω, μείαν ποιεῖται ὁ Βυζαντινὸς ἱστορικὸς Γεώργιος Παχυμέρης, (1) ὅστις οὐδὲν λέγει περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀλώσεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Ὀσμάν. Τὰς ἄνωθι ἐκτεθείσας λεπτομερεῖας γνωρίζουσιν ἡμῖν Ὀθωμανοὶ ἱστοριογράφοι.

Βεζύρ-χανὶ (τουτέστι βεζύρη πικνοχεῖτον). Κώμη τῆς Βιθυνίας, κειμένη 16 χιλιομέτρων ΝΑ τῶν Λευκῶν καὶ ἐπὶ τοῦ Καρὰ-σοῦ (τουτέστι μέλκνος ποταμοῦ), Γάλλου τὸ πάλαι καλουμένου, ἀπέχουσα δὲ 17 χιλιομέτρων τοῦ Μπιλετζίκ καὶ οὖσα σιδηροδρομικὸς σταθμὸς τοῦ ἀπὸ Χαϊδάρ-πασᾶ εἰς Ἐσκί-σεχίρ (τὸ πάλαι Δορύλιον) σιδηροδρόμου. Πολιτικῶς ὑπαγομένη τῇ ὑποδιοικήσει Μπιλετζίκ, τῇ διοικήσει Ἐρτογρούλ καὶ τῇ νομαρχίᾳ Προύσης, ἔχει περὶ τοὺς 860 κατοίκους, ὢν 800 Ἕλληνες τουρκόφωνοι, ἐκκλησιαστικῶς ἐξαρτώμενοι ἐκ τῆς μητροπόλεως Νικαίας καὶ συντηροῦντες ἐκκλησίαν, δημοτικὴν σχολὴν καὶ παρθεναγωγεῖον, καὶ 60 Ὀθωμανοὶ, ἀσχολούμενοι ἅπαντες περὶ τὴν γεωργίαν καὶ μεταξουργίαν. Ἡ κώμη αὕτη ὠνομάσθη ἀπὸ οἰκοδομῆς, ὑπὸ τινος βεζύρη κτισθείσης, κεῖται ἐν δεξιᾷ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς καὶ εἰς ἀπόστασιν λεπτῶν τινῶν ἀπ' αὐτῆς καὶ ἔχει ἐν ἀτμήλατον μεταξοκλωστήριον, ἀνήκον εἰς Ἕλληνα.

Ἀσά-κιοί (τουτέστι κάτω χωρίον). Κώμη τῆς Βιθυνίας, κειμένη ἔναντι τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ τοῦ Μπιλετζίκ, οὗτινος ἀπέχει 1 ὥραν περίπου πρὸς Α, καὶ ἐν ἀριστερᾷ τῷ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἀνερχομένῳ. Παρρησευμένη ὑπὸ τοῦ Καρὰ-σοῦ (Γάλλου) παραποτάμου τοῦ Σαγγαρίου καὶ κυκλουμένη ὑπὸ βουνῶν ἔχει 2500 περίπου κατοίκους, ὢν 1700 Ἕλληνες τουρκόφωνοι, ἐκκλησιαστικῶς ἐξαρτώμενοι ἐκ τῆς μητροπόλεως Νικαίας καὶ συντηροῦντες ἐκκλησίαν, δημοτικὴν σχολὴν καὶ παρθεναγωγεῖον, οἱ δὲ λοιποὶ 800 Ὀθωμανοὶ. Κυρία ἀσχολία τῶν κατοίκων εἶναι ἡ μεταξοσκωληκτροφία καὶ ἡ γεωργία. Πολιτικῶς ἡ κώμη ὑπάγεται τῇ ὑποδιοικήσει Μπιλετζίκ, τῇ διοικήσει Ἐρτογρούλ καὶ τῇ νομαρχίᾳ Προύσης, ὠνομάσθη δὲ οὕτω ἀπὸ τῆς χθαμαλῆς αὐτῆς θέσεως, κειμένης ἐπὶ τῶν προπόδων

(1) Ἐκδοσις Βόννης τόμ. Β', σελ. 412.

βουνῶν. Ὁ παρρηρέων τὴν κώμην Γάλλος κινεῖ δύο αὐτῆς ἀλευρομύλους.

Πέλιος. Κώμη τῆς Βιθυνίας, κειμένη πρὸς Δ. τοῦ Γενί-σεχίρ (τουτέστι Νεαπόλεως) καὶ ὑπαγομένη τῇ ὑποδιοικήσει Μπιλετζίκ, τῇ διοικήσει Ἐρτογρούλ καὶ τῇ νομαρχίᾳ Προύσης, ἔχουσα δὲ περὶ τοὺς 1100 κατοίκους. Τούτων 860 εἶναι Ἕλληνας τουρκόφωνοι, ἐκκλησιαστικῶς ἐξαρτώμενοι ἐκ τῆς μητροπόλεως Νικαίας καὶ 240 Ὀθωμανοί, ἀσχολούμενοι ἅπαντες περὶ τὴν μεταξοσκωληκτροφίαν, ἀμπελοουργίαν καὶ γεωργίαν. Οἱ Ἕλληνας συντηροῦσι νῦν τοῦ ἁγίου Γεωργίου μετὰ 2 ἱερέων, ἐξκατὰξίον ἀστικὴν σχολὴν μετὰ 2 διδασκάλων καὶ 85 μαθητῶν καὶ πρῆθναγωγεῖον μετὰ 2 ὁμοίως διδασκαλιστῶν καὶ 95 μαθητῶν. Ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ὑπάρχουσι καὶ 2 μεταξοκλωστήρικα, ὧν τὸ μὲν ἀνήκει εἰς Ἕλληνα, τὸ δὲ εἰς Ἀρμένιον ἐκ Βηλσκόμων.

Παμποιτζάκ-Δεβρένι. Κώμη τῆς Βιθυνίας, κειμένη πρὸς Β. τοῦ Γενί-σεχίρ καὶ ὑπαγομένη τῇ ὑποδιοικήσει τούτου, τῇ διοικήσει Ἐρτογρούλ καὶ τῇ νομαρχίᾳ Προύσης. Ἐχει 1800 περίπου κατοίκους (ὑπερτρικισίας οἰκίας) ἅπαντας Ἕλληνας τουρκόφωνους, ἐκκλησιαστικῶς ἐξαρτωμένους ἐκ τῆς μητροπόλεως Νικαίας καὶ συντηροῦντας ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Γεωργίου, δημοτικὴν σχολὴν καὶ νηπιαγωγεῖον. Οἱ κάτοικοι ἀρειμάνιοι ὄντες ἀσχολοῦνται περὶ τὴν γεωργίαν, τὴν μεταξοσκωληκτροφίαν καὶ τὴν ἐλαιοφυτείαν.

Κιζιλ-καγιά (τουτέστι ἐρυθρὸς βράχος). Χωρίον τῆς Βιθυνίας, κείμενον πρὸς Β. τοῦ Ἀκ-σεράι, ἀπέχον δὲ τούτου περὶ τὴν ἡμίσειαν ὥραν καὶ ἔχον 360 κατοίκους (60 οἰκίας) Ἕλληνας τουρκόφωνους, ἐκκλησιαστικῶς τελούντας ὑπὸ τὴν μητροπόλιν Νικαίας καὶ συντηροῦντας μίαν μόνην τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἀρχαγγέλων ἐκκλησίαν καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐγκαινισθεῖσιν. Τὸ χωρίον τοῦτο συνωκίσθη τῷ 1902 ὑπὸ ἀποίκων, ὁρμωμένων ἐκ Κιουπλίων καὶ Ἀκ-σεράι καὶ τὴν μεταξοουργίαν καὶ γεωργίαν ἐπαγγελλομένων. Διοικητικῶς ὑπάγεται τῇ ὑποδιοικήσει Μπιλετζίκ, τῇ διοικήσει Ἐρτογρούλ καὶ τῇ νομαρχίᾳ Προύσης, ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ ἐρυθροῦ χρώματος τῆς γῆς, ἐφ' ἧς ἐκτισται.

Λεῦκαι (τουρκιστὶ Λέφκε). Πολίχνη τῆς Βιθυνίας, κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Λέφκε-σοῦ (Γάλλου) καὶ οὐσα σιδηροδρομικὸς

σταθμὸς τῆς ἀπὸ Νικομηδείας εἰς Δορύλιον (Ἐσκι-σεχίρ, τουτέστι παλαιὰ πόλις) σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἀπέχουσα δὲ 19 χιλιομέτρα τοῦ Βεζύρ-χανί. Ὑπαγομένη διοικητικῶς τῇ ὑποδιοικήσει Μπιλετζίκ, τῇ διοικήσει Ἐρτογρούλ καὶ τῇ νομαρχίᾳ Προύσης, ἔχει περὶ τὰς 6,000 κατοίκους, ὧν οἱ πλείους Ἕλληνας, ἐξαρτώμενοι ἐκ τῆς μητροπόλεως Νικαίας καὶ συντηροῦντες ἀστικὴν σχολὴν, πρῆθναγωγεῖον καὶ νηπιαγωγεῖον, οἱ δὲ λοιποὶ Ὀθωμανοὶ καὶ Ἀρμένιοι, περὶ τὴν μεταξοουργίαν ἰδίᾳ ἀσχολούμενοι. Αἱ Λεῦκαι ἐξάγουσιν ἄφθονον μέταξον καὶ διασφύζουσι λείψανα ἀρχαίων μνημείων ἐνεπιγράφων. Ἐπὶ τῆς εἰς Βιθυνίαν εἰσβολῆς τῶν Τούρκων αἱ Λεῦκαι προησπίζοντο ὑπὸ φρουρίου, ὅπερ τῷ 1308 μ. Χ. ἐκυρίευσεν ὁ σουλτάνος Ὀσμάν ὁμοῦ μετὰ τῶν φρουρίων τοῦ Ἀκ-χισάρ καὶ τοῦ Μέκετζε.

Ἀκ-χισάρ (τουτέστι λευκὸν φρούριον). Κώμη τῆς Βιθυνίας, κειμένη 12 χιλιομέτρα πρὸς Δ. τοῦ Γκέιβε (τὸ πάλαι Κυβέλων) καὶ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Σαγγαρίου. Οὐσα σιδηροδρομικὸς σταθμὸς τοῦ ἀπὸ Χαϊδάρ-πασᾶ εἰς Νικομηδεῖαν σιδηροδρόμου καὶ ἔδρα μωδίου, ὑπαγομένη τῇ ὑποδιοικήσει Γκέιβε καὶ τῇ διοικήσει Νικομηδείας, ἔχει 1850 κατοίκους Ὀθωμανοὺς καὶ Ἀρμένιους καὶ ἐξάγει βάμβακκ, ὄπιον, μέταξον, σήσαμον καὶ ἄφθονα ἐσπεριδοειδή. Ἐπὶ τῆς εἰς Βιθυνίαν εἰσβολῆς τῶν Τούρκων ὠχυροῦτο ὑπὸ φρουρίου, κυριευθέντος ὑπὸ τοῦ σουλτάνου Ὀσμάν τῷ 1308 ἀμαχητεῖ. Ἐρείπια τοῦ φρουρίου τούτου διασφύζονται ἔτι καὶ νῦν, κείμενα ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς τοῦ ὁμωνύμου σταθμοῦ. Τὸ βυζαντιανὸν ὄνομα τοῦ χωρίου τούτου παραμένει ἄγνωστον.

Γρηγόριος Ἰωσήφιδης
τελειόφοιτος ἰατρικῆς.

ΣΥΜΒΟΛΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΠΡΟΣΗΛΥΤΙΣΜΟΥ ΕΝ ΜΙΚΡᾶ ΑΣΙΑ

Ἐποτυχία προσηλυτιστικῶν ἐνεργειῶν ἐν Σινώπῃ.

(συνέχεια σελ. 444).

Τὰ πράγματα μέχρι τοῦδε βλίνουσι κατ' εὐχὴν καὶ ἡ τύχη προσμειδιώσα εἰς τὰ σχέδια αὐτῶν ἐνθαρρύνει τοὺς Λατίνους εἰς τόλμημα ἀδόκητον. Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος οἱ τοῦ Βατικανοῦ πραιτωριανοὶ πρὸς μείζονα τῶν προσηλυτιστικῶν αὐτῶν δικτύων ἐπέκτασιν δὲν ἐνόμισαν ἄσκοπον μόνιμον ἐν τῷ διαμερίσματι τούτῳ νὰ πῆξωσι κέντρον προσηλυτιστικῆς δράσεως καὶ ἄνευ ἀναβολῆς τὸ σὺνηθες αὐτοῖς μέσον καὶ παρ' ἡμῖν πρὸς μετὰστασιν εἰς τὰς ἐκυτῶν τάξεις νὰ ἐφαρμόσωσιν ἠθέλησαν, ὅπερ πανταχοῦ ἀντιθέτως καὶ σχεδὸν ὅλως διαφόρως πρὸς τοὺς Διαμαρτυρομένους ἐνεργοῦντες μετεχειρίσθησαν. Διότι, ἐν ᾧ οἱ Διαμαρτυρόμενοι προσηλυτισταὶ πρὸς παράσπασιν τῶν ὀρθοδόξων τὸ κήρυγμα ὡς τὰ πολλὰ καὶ ἐνίοτε τὰ σχολεῖα ἐν ταῖς προσηλυτιστικαῖς αὐτῶν ἐνεργείαις μεταχειρίζονται, οἱ τῆς Παπικῆς δυνάμεως ἐργάται καὶ ὑποστηρικταὶ ὡς θαυμάσιον καὶ ἔζοχον ἐν τοῖς ἀποτελέσμασιν αὐτοῦ μέσον ἀλώσεως μᾶλλον τὰ σχολεῖα ἐφαρμόζουσι, λόγῳ μὲν τὴν διάδοσιν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης καὶ τὴν ἐκμάθησιν πολλῶν ἐπαγγελματικῶν τεχνῶν καὶ τὸν πνευματικὸν καθόλου φωτισμὸν ἐξ εἰλικρινοῦς δῆθεν ἀγάπης πρὸς τοὺς ἐν σκότει καθημένους προβάλλοντες, ἀληθῶς δὲ εἰς προβιβασμὸν τῶν καταχθονίων αὐτῶν προσηλυτιστικῶν σκοπῶν συντελοῦντες διὰ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς ἀμαθείας καὶ ἀπλότητος

καὶ τῆς πενίας τῶν ἡμετέρων καὶ τῶν λοιπῶν ἑτεροεθνῶν. Διότι οὐδένα λανθάνει, ὅτι οὗτοι ἐπὶ πολλὰ ἔτη τῶν ὀρθοδόξων τὰ τέχνα εἰς χεῖρας αὐτῶν ἔχοντες πρώτιστα μὲν διὰ τοῦ πατρικοῦ διαφέροντος καὶ τρόπου, ὃν ἐπιδεξίως ὑποκρίνονται, καὶ τῆς προσηλείας τῆς γλώσσης, ἣτις γλυκυτέρα πολλάκις καὶ αὐτοῦ τοῦ μέλιτος εἰς τὰς ἀθήκας ἐκείνας ὑπάρξεις παρίσταται καὶ διὰ γοητευτικῶν ὑποσχέσεων καὶ δελεασμάτων περὶ μελλούσης αὐτῶν ἀποκαταστάσεως κερδίζουσιν ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας αὐτῶν τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν ἀγάπην καὶ ἐμπνέουσιν ἀδιαφορίαν καὶ ἀποστροφήν πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους Ἕλληνας γονεῖς αὐτῶν, οὓς ἀνεπαισθήτως πλέον διὰ τὸ ἐγγυθὲν δηλητήριον ἐξορίζουσιν ἀπὸ τῆς μνήμης αὐτῶν οἱ τρόφιμοι τῶν τοιούτων σχολῶν· ἀλλ' οὕτως ἀδιαφοροῦσι πρὸς τὸ Γένος, εἰς ὃ ἀνήκουσι, καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐν ἣ ἐγεννήθησαν. Τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς ὑφαρπαγὴν συντελεῖται οὕτω διὰ τῶν ἀπλουστάτων τούτων τεχνασμάτων. Ἐὰν δὲ ἀναλογισθῶμεν εἶτα, ὅτι παρὰ τὴν ὑποδειχθεῖσαν αὐτοῖς ἀνάγκην προσλήψεως ἐν τοῖς σχολείοις αὐτῶν ὀρθοδόξου κατηχητοῦ διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων εἰς τοὺς ἡμετέρους παῖδας σπανιώτατα ἢ οὐδὲν συνεμορφώθησαν πρὸς τὰς δικαίας τῶν ὀρθοδόξων ἀπαιτήσεις, ὅτι ἐν ἅπασι ταῖς σχολείοις αὐτῶν εἶναι ἀπηγορευμένη εἰς τοὺς παῖδας ἡμῶν ἡ ἐπίσκεψις τῶν ὀρθοδόξων γαδῶν, ὅτι καὶ καθ' ἡμέραν καὶ κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς λοιπὰς ἑορτὰς ὑποχρεοῦνται νὰ συμπροσεύχωνται εἰς τὰ Λατινικὰ προσευκτήρια, ὅτι ποικίλαι ἕτεραι θρησκευτικαὶ ἐντυπώσεις καὶ συνεχῆς πολλῶν ἐτῶν μεταξὺ αὐτῶν βίος καὶ δὴ καὶ ἐπίψογοι ἔστιν ὅτε λόγοι καὶ ῥαγδαῖα κατὰ παντὸς ἡμετέρου νομίμου διδασκαλίας μεταβάλλουσι τὰ πάτρια ἤθη καὶ ἔθιμα, συμπεραίνουμεν μετὰ φρίκης ὅποια συστηματικὴ καταχθόνιος διεργεῖται προσηλυτισμοῦ ἐνέργεια καὶ θρησκευτικὴ ὑπὲρ τῶν παπικῶν δογμάτων κατήχησις, ὅποια ἐκφύλισις παντὸς ἀγαθοῦ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους, γεγονότα, ἅτινα οὐ μόνον ἀδιαφόρους καὶ ψυχροὺς περὶ τὴν πατρίαν εὐσέβειαν θέλουσι καταστήσει ἀλλὰ καί, τοῦ χρόνου παριόντος, στυγεροὺς ἐχθροὺς καὶ ἀδιαλλάκτους πολεμίους ἀμφοτέρων. Σχολεῖον λοιπὸν καὶ παρ' ἡμῖν τοιοῦτον, δι' οὗ νὰ ὑποκλέπτωσι τοὺς ἡμετέρους παῖδας, σχολεῖον προσηλυτιστικὸν διὰ Καπουτσίνων ἢ Φραγκισκανῶν ἢ Ἰησοιτῶν ἢ

ἄλλων ἀδελφῶν μοναχικῶν ταγμάτων τῆς παπικῆς Ἐκκλησίας λειτουργοῦν ἠθέλησαν νὰ ιδρύσωσι καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δύο Λατῖνοι κληρικοί ὁ père Seraphin-Marie προϊστάμενος τοῦ τάγματος τῶν Καπουτσίνων καὶ ὁ chanoine Gregoire Gamsaragan (προφέρ. γιάν) ἐφημέριος Κάβζης ἀφίκοντο πέρυσι περὶ τὰ τέλη τοῦ χειμῶνος, ὅπως τὴν ἐντολὴν ἀνυπερθέτως ἐκπληρώσωσιν. Ὁ κώδων τοῦ κινδύνου ἐσήμανεν, ἐναπελείπετο δὲ εἰς τὴν σωφροσύνην καὶ γενναϊότητα, τὴν εἰλικρινῆ εὐστάθειαν καὶ τὴν ἐνθουσιάζουσαν πίστει ζῆλον τῶν ἡμετέρων, ὅπως γενναίαν τὴν ἀμυναν ἀντιτάξωσι καὶ τὰ ἐνδεχόμενα κακὰ ἀποσοβήσωσι. Καὶ δὲν ἤργησε τὸ ἀξιόζηλον νὰ φανερωθῇ τῶν Σινωπέων φρόνημα καὶ ὁ χαρακτήρ ὁ ἀναλλοίωτος, δι' οὗ οὐ μόνον ἐκυτοῦς ἀλλὰ καὶ ἑτέρους ἔσωσαν. Ἐπειδὴ κατὰ τὰ περὶ ιδρύσεως ἐκκλησιῶν καὶ σχολείων ἰσχύοντα οὐδέτερον τούτων νὰ ιδρυθῇ δύναται, ἂν μὴ ἀναφορὰ τις κεκυρωμένη δι' ὑπογραφῶν πεντήκοντα εἰς τὰς ἀρχὰς ἐπιδοθῇ, ἐν δὲ τῇ ἡμετέρᾳ πόλει τοῦ Λατινικοῦ δόγματος οἰκογένειαι νῦν δὲν ὑπάρχουσιν, οἱ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας οὗτοι κληρικοί παρίσταντο εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ εὕρωσιν ἐκ τῶν ξένων αὐτοῖς τὸ θρησκευμα τοὺς θέλοντας νὰ συνεπιεύσωσιν εἰς τοὺς σκοποὺς αὐτῶν. Καὶ οἷας μὲν περὶ δωρεὰν εἰσαγωγῆς καὶ διδασκαλίας γλωσσῶν καὶ μαθήσεως πρακτικῶν ἐπαγγελματικῶν τεχνῶν καὶ καθόλου εὐεργετικῆς ἐργασίας φῆμαι διέδραμον τὴν πόλιν ἡμῶν πᾶς τις εὐκόλως νὰ φαντασθῇ δύναται καὶ ἀνικατὸν ἀληθῶς ἠθέλον ἐπιχειρήσῃ ἔργον ταύτης διηγούμενος. Ἀλλὰ οἱ Σινωπεῖς καὶ πρότερον μὲν στερεοὶ καὶ πιστοί, βέλτιον δὲ καὶ εὐστοχώτερον καὶ ἀπὸ τοῦ ἀμβωνος ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως τῶν Ἐκπαιδευτηρίων αὐτῶν περὶ τοῦ τοιούτου τρόπου τῆς ὑπαρκαγῆς τῶν ἡμετέρων παιδῶν φωτισθέντες, ἀνενδοιάστως καὶ εὐθαρσῶς τὸ δῶρον ἀπέκρουσαν, αἰρετώτατον καὶ θειότατον ἡγούμενοι καθῆκον τὴν πιστὴν τῶν παραδεδωμένων τήρησιν, τὴν πρὸς τὴν παρακαταθήκην τῆς πίστεως ἀπαρσάλευτον εὐλάβειαν.

Ὁ πειρασμὸς ἦν μέγας, τὸ δέλεαρ γλυκύτατον καὶ κολακικὸν τῆς ἀνθρωπίνης ματαιοδοξίας, τῆς ἐπιζητούσης νὰ στήσῃ τὸν θρόνον αὐτῆς καὶ ἐν ταῖς τῶν νέων καρδίαις, οἵτινες ἐν τῇ γνώσει τῆς Γαλλικῆς γλώσσης καὶ τῶν ἐκ τοῦ ψευδοῦς Γαλλικοῦ πολιτισμοῦ ἀκκισμῶν καὶ ἐπιτετηθευμένων φιλοφρονήσεων εὐρίσκουσιν ἀμύθητον ἡδονὴν καὶ

εὐχάριστησιν, τὰ γοητευτικὰ τέλος τῆς φαντασίας ἰνδάλματα περὶ μελλούσης ἀποκταστάσεως, τὰ ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν καὶ τὸ κράτος τῶν δελεαστικῶν ὑποσχέσεων τῶν δολοπλόκων προσηλυτιστῶν ἀναπληκτιόμενα, ἠδύνατο νὰ ὦσι τὰ ἰσχυρὰ ἐνάυσματα ἀγάπης καὶ συμπαθείας πρὸς τὸ ἔργον τῶν δυτικῶν ἀπεσταλμένων. Καὶ ὅμως οἷα σιδηρὰ καὶ ἀνίκητος θέλησις, οἷον φρόνημα γενναῖον καὶ ὑπερόχον, οἷα εἰλικρινῆς ἀφοσίωσις πρὸς τὴν ὀρθόδοξον τοῦ Ἐσταυρωμένου θρησκείαν. Ἐὰν δὲ ἀναλογισθῶμεν, ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα δέκα πέντε ἔτη, μειωθέντος ὀπωσδήποτε τοῦ ἐμπορίου τῆς Σινώπης διὰ τὴν καταπληκτικὴν ἑτέρων ἐμπορικῶν κέντρων πύδον, τῆς Ἀμισοῦ καὶ τῆς Οἰνεπόλεως, οὐ σμικρὰ πενία πολλοὺς τῶν κατοίκων αὐτῆς κατέλαβε, καὶ ὅμως οὐδὲ τὸ παράπαν τὸν χαρακτήρα ἐφάρησαν, ὥστε ἀντὶ εὐτελοῦς γήνης ὠφελείας τὰ ἱερώτατα ν' ἀπεμπολήσωσι καὶ τιμιώτατα, ὡς ἄλλοι ἄλλων πόλεων κάτοικοι ἔπραξαν, ὀφείλομεν ν' ἀποδώσωμεν μείζονα τὸν ἔπαινον καὶ τὴν τιμὴν πρὸς τὰ ἐγκαταλειμμένα εἰς τὰς ἐκυτῶν δυνάμεις ταῦτα τέκνα τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ δὴ μεταξὺ τῶν εὐγενῶν ὑποδειγμάτων σταθερὰς εὐλαβείας καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν κατατάξωμεν.

Ἄλλ' ἂν οὐδεμίαν ὑπὸ τῶν Σινωπέων ἐγένετο πρὸς τὸ ἔργον αὐτῶν δεξίωσις, ἠδύνατο οἱ Λατῖνοι προσηλυτισταὶ νὰ στρέψωσι τὰ ὄμματα πρὸς τοὺς χωρικοὺς Ἀρμένιους καὶ διὰ πλάνων λόγων καὶ δελεαστικῶν ὑποσχέσεων νὰ ἐλκύσωσιν αὐτοὺς ὑπὲρ τοῦ ἔργου αὐτῶν. Καὶ δὲν ἀνέβηλον τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ σχεδίου αὐτῶν. Οἱ περὶ τὴν Σινώπην κάτοικοι τοῦ χωρίου Κιοῦλοῦσι Ἀρμένιοι ἀριθμούμενοι εἰς ἐξήκοντα περίπου οἰκογενεῖς ἔπεσον θύματα οἰκτρὰ τῆς παγίδος τῶν πολυμηχάνων τούτων Λατίνων καὶ ἀναφορὰ μετὰ πλείστων ὑπογραφῶν, ὅπως δοθῇ εἰς τὰς διοικούσας ἀρχὰς παρασκευάζεται. Ὁ κίνδυνος καὶ πάλιν ἀναφαίνεται καὶ οἱ Σινωπεῖς ἀπειλοῦνται ὑπὸ τοῦ Λατινικοῦ μιάσματος, ὡς ὑπὸ μολυσματικῆς νόσου. Τίς πρὸ τοῦ ἐκπληκτικοῦ τούτου γεγονότος ὑπὸ φρίκης καταλαμβανόμενος δὲν ἠθελε θλιβῆ διὰ τὰ ἐγκαταλειμμένα εἰς τὴν μαρίαν τῶν ἄρρωστων λύκων ταῦτα πρόβατα; Τίς δὲ τῶν Σινωπέων τὰς σκληρὰς καὶ θανασίμους ἀκολουθίας, αἵτινες εἰς τὴν γενέτειραν αὐτοῦ ἐπεφυλάσσοντο, ἀναλογιζόμενος δὲν ἠθελε κινήσει γῆν καὶ οὐρανόν, ὥπως τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως τὸ ἔργον ἴδῃ μηδενίζομενον; διότι τίς

σώκς ἔχων τὰς φρένας ἤθελεν ἀρνηθῆ, ὅτι τὸ πονηρὸν ἴσως ἐπὶ τέ-
λους ἤθελε κατισχύσει τοῦ πνεύματός τινων, ἀφ' οὗ γνωστὸν εἶναι,
ὅτι καὶ αἱ ἰσχυρόταται θελήσεις καὶ αἱ εὐγενέσταται καρδίαί καὶ
τὰ φωτεινότερα πνεύματα παρσύρονται ἔστιν ὅτε εἰς τὸ κακόν ;
τοῦ πονηροτέρου δὲ ἦττον πονηρὸν δυνάμεθα νὰ ὑπολάβωμεν σχολεῖον
προσηλυτιστικὸν ἐν μέσῃ Σινώπῃ λειτουργοῦν, ὑπισχνούμενον μὲν διὰ
τῶν λειτουργῶν αὐτοῦ πλεῖστα ἀγαθὰ καὶ παικιωνύμους εὐεργεσίας
εἰς τοὺς εἰσερχομένους εἰς αὐτό, πράγματι δὲ πρόσρισμὸν ἔχον νὰ
ὑποκλέπτῃ διὰ πάσης μαγγανείας καὶ ὑπόουλου ἐνεργείας τοὺς πατ-
ριδὰς ἡμῶν καὶ διασκορπίξῃ τὸ πνεῦμα τοῦ φραγκισμοῦ ἐν τῇ πόλει
ἡμῶν ; Οἱ ἀπ' ἀρχῆς λοιπὸν τὴν ὀρθόδοξον πίστιν καὶ τὰ θρησκευ-
τικὰ ἔθιμα ἀγαπήσαντες Σινωπεῖς, οἱ τὴν ἠθικὴν ἀτμόσφαιραν τῆς
πόλεως αὐτῶν ἀμόλυντον διὰ τῶν ἀγνῶν καὶ πατριαρχικῶν ἡθῶν
διατηρήσαντες, συνειδότες, ὅτι διὰ τῆς ἰδρύσεως τῆ σχολῆς ταύτης
οὐ μόνον βεβαία ἔσται ἡ καταπίεσις καὶ ὁ χλευασμὸς τῆς πίστεως
αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ παρθένο τοῦ τύπου ἦθος ἔνθεν μὲν διὰ τῆς εἰς
αὐτὸν εἰσελάσεως — ἧτις ἔμελλεν ἀναμφιβόλως τὴν ἰδρυσιν νὰ ἐπα-
κολουθήσῃ — ξένων Λατίνων, ἀποκομιζόντων ἐν πολλοῖς τὸν ψευδῆ
τῆς Ἑσπερίας πολιτισμὸν, ἔνθεν δὲ διὰ τῆς ἐν τῇ σχολῇ ἀπομα-
θήσεως καὶ ἐγκαταλείψεως τῶν πατριῶν καὶ ἀγάπης τῶν συνηθειῶν
καὶ τάξεων τῶν Φράγκων ἔμελλεν ἡρέμα καὶ κατὰ μικρὸν νὰ δια-
φραρῆ, ὁμοφώνως ἔγνωσαν τὴν ὑστάτην νὰ καταβάλωσιν ἐνεργεῖαν
πρὸς ἀνατροπὴν τοῦ ἔργου τῶν ἀντιθέτων, νὰ καρτερήσωσι γενναίως
ἐπαμύνοντες τὴν πόλιν στοιχοῦντες τῷ παραδείγματι τῶν πατέρων
αὐτῶν καὶ τῷ μέχρι τοῦδε ἑαυτῶν τρόπῳ, δι' οὗ τοὺς Διαμαρτυρο-
μένους ἔξωσαν καὶ ἑαυτοὺς ἔσωσαν. Πόσον θαυμαστὴ ὀφείλει νὰ ὑπο-
ληφθῆ ἡ τοιαύτη ἐνεργεῖα καὶ διαγωγὴ καὶ δὴ ὡς ὑπαγόμενοι ὑψί-
στης συναισθήσεως καθήκοντος καὶ οὐχὶ φανατισμοῦ πᾶς ἐχέφρων
ἀναμφιβόλως νὰ ὁμολογήσῃ δύναται ἀναλογιζόμενος, ὅτι οἱ ἐν τῇ
Ἄνατολῇ ὁμογενεῖς πρὸς εὐρωστικὸν τοῦ ἐμπορικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ
αὐτῶν ὀργανισμοῦ καὶ πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ μεγάλου τῆς ἠθικῆς,
θρησκευτικῆς καὶ ἐκπαιδευτικῆς ἀνημορφώσεως τῆς Πατρίδος αὐ-
τῶν σκοποῦ ἔχουσι ἀνάγκην οὐχὶ ἀχαλινώτου κοινωνικῆς ἐλευθε-
ρίας καὶ ἀκρασίας καὶ ἀσωτίας, ἀ οἱ πολλοὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα συγκρού-
πτουσι τοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ διηνεκοῦς περισυλλογῆς καὶ σωφροσύ-

νης καὶ οἰκονομικῆς φειδωλίας, ἀρετῶν, δι' ὧν ἀπεργάζεται τις τὰ
μεγάλαι καὶ θαυμαστά. Καὶ αἱ μὲν προμνημονευθεῖσαι σεβαστικῶν τῶν
κ. κ. Ἀλιούογλου οἰκογένεια καὶ ὁ ἐρίτιμος κ. Γεώργιος Τασάω-
ρας ἀποτελεσματικῶς κατέβηλον ἐνεργείας, ὅπου ἔδει, ὅπως τὸ ἔρ-
γον τῶν ἐχθρῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐκτοπίσωσιν, ὁ δὲ κ. Ἀπόστολος
Τσιούογλου, ἀνὴρ τὰ μάλιστα εὐνοήλητος, πιστὸς δὲ τῶν πατριῶν
φύλαξ, διὰ γραμμάτων εἰς διακεκριμένῳ ἐν Κων)πόλει κληρικῶ πρό-
σωπα οὐκ ὀλίγον πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν συνετέλεσε. Τὸ δὲ Ἑθνικὸν
τῆς Κοινοῦτητος Συμβούλιον ἐν τινι τῶν συνεδριῶν αὐτοῦ πλήν
ἄλλων ἀποφασισθέντων καὶ γράμματα διὰ τοῦ Ἀρχιερατικοῦ ἐπι-
τρόπου ν' ἀποστείλῃ ἔσπευσε πρὸς τὸν γεραρὸν τῆς Ἀρμενίας μη-
τροπολίτην κ. Ἀνθιμον, ὅστις περιτράνωσ καὶ ἐν τῇ περιστάσει
ταύτῃ τὴν, ἣν τρέφει ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ ποιμνίου στοργὴν καὶ πατρι-
κὴν κηδεμονίαν κατέδειξε· διότι ἄνευ ἀναβολῆς ἐφανέρωσε τὸν κίν-
δυνον εἰς τὸ Οἰκοῦμ. Πατριαρχεῖον καὶ ἐξηγεῖτο τὴν ἄμεσον αὐτοῦ
ἐπέμβασιν καὶ ἐνεργεῖαν. Πᾶσαι αὗται αἱ ἐνεργεῖαι ἐπέφθησαν ὑπὸ
ἐπιτυχίας· διότι δὲν παρῆλθε κυριὸς καὶ Ἀρμενίος κληρικὸς δια-
τχχεῖς ὑπὸ τοῦ Ἀρμενικοῦ Πατριαρχεῖου, εἰς ὃ τὸ ἡμέτερον καταλ-
λήλως τὸν κίνδυνον ἐφανέρωσε, κατήρχετο ἐκ Κασταμονῆς εἰς τὸ
προορηθὲν χωρίον, ὅπως τοὺς κατοίκους αὐτοῦ μεταπέσῃ νὰ μετα-
στραφῶσι καὶ ἐν τῇ πίστει αὐτῶν ἐδραϊώσῃ, ἐν ᾧ ταυτοχρόνως αἱ
διοικητικαὶ τοῦ τόπου ἀρχαὶ εἶχον λάβει βῆτην ἐντολήν, ὅπως μη-
δὲν παρὰ νόμον ἐπιτρέψωσι νὰ ἐκτελεσθῇ ὑπὸ τῶν ὀργάνων τοῦ λα-
τινισμοῦ. Οὕτως οἱ Σινωπεῖς ἀπαλλάξαντες τοὺς Ἀρμενίους τῶν
παγίδων τοῦ ἐχθροῦ ἔπραξαν ἅμα ὑπιστον καθήκον πρὸς ἑαυτοὺς
τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς λύμης σώσαντες τοῦ Παιτισμοῦ.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ πάλη, ἣν διεξήγαγον πρὸς τοὺς Λατίνους
καὶ Διαμαρτυρομένους προσηλυτιστὰς οἱ ὁμόδοξοι οὗτοι ὁμογενεῖς.
Διὰ τῆς εὐσταθείας καὶ πιστῆς ἐμμονῆς καὶ εἰλικρινοῦς ἀγάπης πρὸς
τὴν ἀγίαν πίστιν τῶν πατέρων αὐτῶν ἐνίκησαν καὶ ἐστεφανώθη-
σαν μέχρι τοῦ νῦν, ἀλλ' ἀναμφιβόλως δὲν ἀπετελείωσεν ὁ ἀγὼν αὐ-
τῶν. Αἱ ἐπιδρομαὶ θέλουσι πάντοτε ἐπαναλαμβάνεσθαι, ἀλλ' οἱ
ἀμυνόμενοι ὀφείλουσι νὰ παρίστανται αἰώνως οἱ αὐτοί. Τοῦτο ἀπαι-
τεῖ ἡ ἱστορία τοῦ θρησκευτικοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν, τοῦτο ἀπαιτοῦ-
σιν αἱ φωναὶ πασῶν τῶν παρελθουσῶν γενεῶν καὶ ὁ μέχρι τοῦδε

ΕΠΙΔΡΧΙΑ

Όνομα Πόλεως ή Χωρίου	Κάτοικοι			Εκκλησία	Ίερείς Ορθόδοξοι		Άρρενα- Σχολείων	
	Έλληνες	Τούρκοι	Εβνοί		Πεπαι- δευμένοι	Άπαι- δευτοι	Άριθ. Σχολείων	Άριθ. Τάξεων
Κορδελιόν	4500	1000	3000	3	4	1	2	6
Παπᾶ σκάλα (α)	1000	—	—	1	—	1	1	4
Τομαζο	770	300	—	1	—	1	1	3
Τσιλι (β)	200	200	—	1	—	1	1	2
Ένόπη	850	300	600	1	1	—	1	6
Μυρακλή (γ)	850	350	550	1	1	—	1	4
Γενίκιοι	700	—	—	1	—	1	1	3
Ναυρή δερέ	400	50	—	1	—	1	1	3
Τσιφλίκ. άγ. Γεωργ.	2200	—	—	1	—	2	1	3
Νέα Έρεσος	4500	6000	200	1	2	2	1	4
Νύμφειον (δ)	2500	2000	—	1	—	1	1	7
Κριτζαλιχ	1000	800	—	1	—	1	1	5
Πάρσα	1000	1000	—	1	—	1	1	4
Ούλουτζάκιον μικρόν	400	450	—	1	—	1	1	4
Βρούουλα (ε)	23000	5000	—	3	8	2	2	2
Ρουσταμιοι	600	—	—	1	—	1	1	9
Σκάλα βρουούλλαν	350	30	—	1	—	1	1	3
Κόλιτζα *	150	—	—	1	—	1	1	4
Μεντέσι *	100	—	—	1	—	1	1	—

ΕΦΕΣΟΥ (Έδρα Κορδελιού)

γωγεία	Παρθεναγωγεία						Προϋπολογι- σμός Σχολείων		Σχολ. ξένα	Φοιτῶν Έλλη- νόπ. εις τὰ ξένα Σχολ. και πόσοι;	
	Άριθ. Διασκά- λων	Άριθ. Μαθη- τών	Άριθ. Σχο- λείων	Άριθ. Τάξεων	Άριθ Διασκά- λιτών	Άριθ μαθη- τριών	Άρρενα- γωγεία	Παρθενα- γωγεία		Τουρκικά Προσνά	Τουρκικά
							Λ. Τ.	Λ. Τ.			
	6	200	1	4	4	150	120	80	1	2	20
	2	95	—	—	—	—	60	—	—	—	—
	1	70	—	—	—	—	36	—	—	—	—
	1	30	—	—	—	—	20	—	—	—	—
	3	100	1	4	3	80	120	80	—	1	10
	2	60	—	—	—	—	60	—	—	—	—
	1	40	1	2	1	30	30	25	—	—	—
	1	30	1	2	1	15	25	20	—	—	—
	2	100	1	2	1	60	45	20	—	—	—
	6	180	1	6	4	150	230	100	1	—	—
	2	90	1	4	1	30	100	50	—	—	—
	1	40	1	3	1	25	40	30	—	—	—
	1	50	1	3	1	60	40	25	—	—	—
	1	60	—	—	—	—	35	—	—	—	—
	14	809	1	7	14	438	600	400	—	—	—
	1	50	—	—	—	—	25	—	—	—	—
	2	62	—	—	—	—	38	—	—	—	—
	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—

(α) Υπάρχει και μικτόν νηπιαγωγείον μετά 80 νηπίων.

(β) Σχολείον μικτόν.

(γ) Μετά τῶν παρ' αὐτῇ μικρῶν κοινοτήτων Κοκάρ-γιαλι και Τρία πηγάδια.

Έχουσι και μικτόν νηπιαγωγείον μετά 2 νηπιαγωγῶν.

(δ) Υπάρχει και νηπιαγωγείον μετά 100 νηπίων και 2 νηπιαγωγῶν.

(ε) Έκ τῶν ἀρρεναγωγείων τὸ έν είναι ἡμιγυμνάσιον μετά 2 τάξεων και 22 μαθητῶν, τὸ δ' ἕτερον Ἀστική Σχολή μετά 6 τάξεων και μιᾶς προκαταρκτι-
κῆς. Ἡ ἀστική σχολή μετά τοῦ ἡμιγυμνασίου ἀπαρτίζουσι τήν «**Αναξαγό-
ρειον Σχολήν**». Ἐν Βρούουλοις υπάρχουναι και 4 ἀρρένων νηπιαγωγεία ἀνεξάρ-
τητα μετά 480 νηπίων και 8 νηπιαγωγῶν. Υπάρχουσιν ὡσαύτως και 2 νηπια-
γωγεία θηλέων προσηρημένα εις τὸ ἐπτατάξιον παρθεναγωγείον μετά 2 τάξεων
και 200 νηπίων.

Όνομα Πόλεως η Χωρίου	Κάτοικοι			Εκκλησιαί	Ίερείς Όρθόδοξοι		Άρρενα-	
	Έλληνες	Τούρκοι	Ξένοι		Πεταν- δευμένοι	Άπαί- δευτοι	Άριθ. Σχολείων	Άριθ. Τάξεων
Νήσος Ίκτρού *	35	—	—	1	—	1	1	—
Κιλισμάτιον (α)	400	890	—	1	—	1	1	3
Σίβρισάριον	2500	4500	—	1	—	2	1	6
Υψηλή	250	300	—	1	—	1	1	2
Γγκιούλ-Μπζές (β)	3500	—	—	1	—	2	1	5
Γιαγτζηλάρ (γ)	750	—	—	1	—	1	1	2
*Ανω Δεμερτζηλί *	200	—	—	1	—	1	1	—
Κάτω Δεμερτζηλί *	340	25	—	1	—	1	1	—
Γιακά-κιοϊ *	280	300	—	1	—	1	1	2
Μαινεμένη (δ)	5200	7000	—	1	—	3	1	6
Ούλουτζάκιον	780	—	—	1	—	1	1	4
Σερρέκιοι	980	—	—	1	—	1	1	4
*Αλῆ-ἄγα (ε)	1100	—	—	1	—	1	1	2
*Αράπ-τσιφλικ *	350	—	—	1	—	1	1	2
Τσικμακλή *	280	50	—	1	—	1	1	2
Κοζμπεϊλή *	140	20	—	1	—	1	1	2
Νέα Φώκιαι (ς)	9000	800	—	2	—	4	1	5

(α) Σχολή μικτή.

(β) Υπάρχει καὶ νηπιαγωγεῖον μετὰ 100 περίπου νηπίων.

(γ) Σχολή μικτή.

(δ) Υπάρχει καὶ νηπιαγωγεῖον μετὰ 2 νηπιαγωγῶν καὶ 250 νηπίων.

(ε) Σχολή μικτή.

(ς) Υπάρχει καὶ νηπιαγωγεῖον μετὰ 2 νηπιαγωγῶν καὶ 180 νηπίων.

Αἱ ἀπὸ Κορδελιοῦ μέχρι Τσιφλικίου ἁγ. Γεωργίου κοινότητες ἀπαρτίζουσι τὸ τμήμα Κορδελιοῦ τῆς ἐδρας **Κορδελιοῦ**.

Ἡ κοινότης Νέας Ἐφέσου μόνη ἀποτελεῖ τὸ τμήμα Νέας Ἐφέσου.

Αἱ ἀπὸ Νυμφαίου μέχρι Γιακάκιοι κοινότητες ἀπαρτίζουσι τὸ τμήμα Νυμφαίου.

Αἱ ἀπὸ Μαινεμένης μέχρι Νέας Φωκαίας κοινότητες ἀπαρτίζουσι τὸ τμήμα Μαινεμένης.

* Αἱ δι' ἀστερίσκου σημειούμεναι κοινότητες στεροῦνται διδασκάλου, ὁ ἱερεὺς ἐκτελεῖ καθήκοντα διδασκάλου.

γωγεῖα	Παρθεναγωγεῖα					Προϋπολογισμός Σχολείων		Σχολ. Ξένα		Φοιτῶν Ἑλλη- νόπ. εἰς τὰ ξένα Σχολ. καὶ πόσοι;	
	Άριθ. Διδασκά- λων	Άριθ. Μαθη- τῶν	Άριθ. Σχο- λείων	Άριθ. Τάξεων	Άριθ. Διδασκα- λιστῶν	Άριθ. μαθη- τῶν	Άρρενα- γωγεῖα	Παρθενα- γωγεῖα	Τ. νηπιακὰ Προσβλ.	Τουρκικὰ	Προσβλ. Προσβλ. τιςτικὰ
—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	45	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—
3	150	1	4	2	120	100	50	—	—	—	—
1	20	—	—	—	—	15	—	—	—	—	—
2	100	1	4	2	60	45	25	—	—	—	—
1	40	—	—	—	—	15	—	—	7	—	—
—	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	250	1	4	2	120	160	100	—	—	—	—
1	70	1	4	1	50	35	25	—	—	—	—
1	60	1	4	1	40	40	20	—	—	—	—
1	70	—	—	—	—	40	—	—	—	—	—
1	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	105	1	3	2	40	70	65	—	—	—	—

Πρὸς τοὺς

**Ἐντιμοτάτους Δημογέροντας, Ἐφόρους καὶ λοιποὺς
Προκρίτους τῶν Ὁρθοδόξων Κοινοτήτων
τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.**

Ὁ πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ὑπὸ τοῦ προσηλυτισμοῦ σκληρῶς πολεμουμένης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ Ἑλληνικῆς παιδείας ἀπὸ 15 ἐτῶν ἐργαζόμενος Σύλλογος ἡμῶν ἐπιθυμῶν νὰ προσέλθῃ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀρωγὸς εἰς τὰς φιλοτίμους ὑμῶν προσπαθεῖας πρὸς μὴρῶσιν ἐντοπίων ἱερέων, διδασκάλων καὶ διδασκαλιστῶν μετὰ μεγάλης χρεῶς φέρει εἰς γνῶσιν τῆς ὑμετέρας Κοινότητος τὰδε :

Αον. Ὁ Σύλλογος ἡμῶν ἀναλαμβάνει νὰ ἐκπαιδεύσῃ ἐν τῷ Ἀρσακίῳ Παρθεναγωγείῳ Μικρασιάτιδος νεάνιδας, ἐπὶ τῷ ἀπαρχατάτῳ ἔρῳ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς διδασκάλισσαι τῆς ἐκυτῶν πατριδος, ἀντὶ 70 μόνον δραχμῶν κατὰ μῆνα καὶ 300 δραχμῶν ἀποσκευῆς, ἧτοι κλίνης, ἀσπυρορούχων καὶ τῶν παρομοιούτων. Ἀναλαμβάνει ὡσούτως, ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἀπαρχατάτῳ ἔρῳ, νὰ εἰσαγάγῃ Μικρασιάτιδας νεάνιδας εἰς τὸ «*Ἄσυλον τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης*» ἀντὶ 30 δραχμῶν κατὰ μῆνα, ὅπουθεν θὰ φοιτῶσιν εἰς τὸ Ἀρσάκειον ὡς ἐξωτερικῆς μαθητρίας πληρόνουσαι μόνον διδασκτρᾶ, ποιικίλλοντα ἀναλόγως τῆς τάξεως ἀπὸ δρ. 8 τῶν κατωτάτων τάξεων μέχρι 18 τῆς ἀνωτάτης τάξεως τοῦ Ἀρσακείου.

Βον. Ὁ Σύλλογος εἰσάγει ἐσωτερικῶς μαθητρίας εἰς τὸ ἐν Σμύρνῃ Ὁμήρειον Παρθεναγωγεῖον ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἀπαρχατάτῳ ἔρῳ. Μικρασιάτιδας νεάνιδας ἀντὶ τροφείων 20 μόνον λιρῶν ἠθωμ. ἐτησίως.

Γον. Εἰσάγει εἰς τὸ ἐν Πάτμῳ Ἱεροδιδασκαλεῖον τῆς Ἀποκαλύψεως νέους Μικρασιάτας ἀντὶ τροφείων 10 μόνον ὀθ. λιρῶν τὸ ἔτος. Ἐν τῷ Ἱεροδιδασκαλείῳ τούτῳ οἱ μαθηταὶ παρασκευάζονται διδάσκαλοι τῆς νέας παιδαγωγικῆς μεθόδου καὶ ἱερεῖς.

Πρὸς μὲν τὴν εἰσαγωγὴν τῶν κορασίων εἰς τὰ ἄνω εἰρημένα Παρθεναγωγεῖα πλὴν τῆς ὑγιείας καὶ ἀρτιμελείας οὐδεὶς ἄλλος ὄρος ἀπαιτεῖται· διότι τὰ παρθεναγωγεῖα ταῦτα ἔχουσι πολλὰς τάξεις καὶ ἀναλόγως τῶν δυνάμεων τοῦ κορασίου γίνεται καὶ ἡ κατάταξις. Μόνον ὅτι, ὅσον τὸ στελλόμενον κοράσιον εἶναι κάλλιον κατηρητισμένον ἐν ταῖς μαθήμασι, τόσον ὀλιγώτερα ἔτη θὰ διαμείνῃ καὶ τόσον ἐπομένως ὀλιγώτερα θὰ δαπανηθῶσι πρὸς ἐκπαίδευσιν αὐτοῦ.

Πρὸς εἰσαγωγὴν δὲ εἰς τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖον τῆς Πάτμου ἀπαιτεῖται νὰ γινώσκῃ ὁ μαθητὴς τὸ τυπικὸν καὶ τὸ ἐτυμολογικὸν τῆς Ἑλληνικῆς γραμματικῆς, ἀρχὰς συντακτικοῦ, ὅλην τὴν πρακτικὴν ἀριθμητικὴν καὶ τὰ ἀνάλογα ἐκ τῆς ἱερᾶς καὶ πολιτικῆς ἱστορίας καὶ τῆς γεωγραφίας.

Διὰ τῶν εὐκολιῶν τούτων δύναται πᾶσα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας Κοινοτῆς ἀντὶ ὀλιγίστων δαπανῶν νὰ προσκτήσῃται τρία τὰ μέγιστα καὶ πρῶτιστα τῆς ἐκπαιδεύσεως πλεονεκτήματα, ἧτοι ἐγχωρίου διδασκάλους καὶ ἐπιδόξους ἅμα ἱερεῖς καὶ διδασκαλίσσας ἀ' ἀρίστους, β' διαρκεῖς καὶ γ' οικονομικοὺς. Ἀρίστους μὲν διότι ἡ Κοινοτῆς θὰ ἐκλέξῃ ἐκ τῶν νέων τοὺς δεδοκιμασμένους εὐφυεῖς, χρηστοὺς καὶ ἐπιμελεῖς, ἡμεῖς δὲ θὰ μεριμνήσωμεν ἐνταῦθα πατρικῶς, ὅπως ἡ μὴρῶσις αὐτῶν γένηται ὅσον τὸ δυνατὸν ἀρτία καὶ τελεία. Διαρκεῖς δὲ διότι καὶ ὡς τέκνα τῆς ἐκλεξάσης Κοινοτῆτος καὶ ὡς εὐηργετημένοι ὑπ' αὐτῆς θὰ ἀφιερῶσωσι τὴν διδασκτικὴν αὐτῶν δρᾶσιν πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς γενεθλίου αὐτῶν χώρας. Οἰκονομικοὺς δὲ διότι συμφέρον αὐτοῖς εἶναι νὰ διδάσκωσιν ἐν τῇ ἰδίᾳ πατριδί ἀντὶ μισθοῦ πολὺ μικροτέρου ἢ ὅσος δίδεται νῦν εἰς τοὺς ἀλλοδαποὺς διδασκάλους.

Οἱ ἀποστελλόμενοι εἰς τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖον νέοι ὀφείλουσι νὰ φέρωσι μεθ' ἐκυτῶν α') τὸ ἐνδεικτικὸν τῶν σπουδῶν, β') μαρτυρίαν ἱατροῦ ὅτι εἶναι ὑγιεῖς καὶ ἀρτιμελεῖς, γ') μαρτυρικὸν τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ὅτι ἔχουσιν ἡλικίαν 15—20 ἐτῶν. Ὡς ἐξωτερικοὶ γίνονται δεκτοὶ καὶ ὑπερβάντες τὸ 20όν, ἐὰν διετέλεσιν διδασκαλοὶ. Τὰ ἐγγραφα ταῦτα ὀφείλουσιν νὰ ᾄσιν ἐπικευρωμένα ὑπὸ τῆς τοπικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς· ὅπου δὲ ὑπάρχει καὶ Ἑλληνικὸν προξενεῖον ἢ ὑποπροξενεῖον, τὰ ἐγγραφα τῶν εἰς Ἀθήνας ἀποστελλομένων κορασίων ἀνάγκη νὰ ᾄσιν προσηκευρωμένα καὶ ὑπὸ τῆς προξενικῆς ἀρχῆς.

Πρὸ πάντων ὅμως τούτων ἀνάγκη ἢ μὲν Κοινοτῆς νὰ ἐξασφα-

λισθῆ παρὰ τῶν γονέων ἢ κηδεμόνων τοῦ ὑποτρόφου αὐτῆς δι' ἐγ-
γυήσεως χρηματικῆς ἢ κτηματικῆς ὅτι ὁ μαθητὴς ἢ ἡ μαθήτρια μετὰ
τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν ἐν τοῖς ἄνω εἰρημένοις ἐκπαιδευτη-
ρίοις θὰ χρησιμεύσωσιν ὡς διδάσκαλοι ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν πρὸς δὲ
τὸν Σύλλογον ἡμῶν ὀφείλει νὰ δηλώσῃ ἢ Κοινότης, ὅτι εἶναι ὑπότρο-
φος αὐτῆς ὁ ἀποστελλόμενος μαθητὴς ἢ ἡ ἀποστελλομένη μαθήτρια,
ὅτι ἔλαβε τὴν εἰρημένην ἐξασφάλισιν καὶ ὅτι ἐγγυᾶται ὅτι μετὰ τὴν
ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν αὐτῶν ἐν τοῖς εἰρημένοις ἐκπαιδευτηρίοις
θὰ χρησιμοποιήσῃ αὐτοὺς ὡς διδασκάλους ἐπὶ μισθῶ ἑπαρκεῖ πρὸς
ἀξιοπρεπῆ βίον. Ἐὰν δὲ νυμφευθεῖς ὁ ὑπότροφος καὶ βίον χρηστὸν
καὶ ἄξιον τῆς ἱερωσύνης ἐπιδειξάμενος θελήσῃ νὰ ἱερωθῆ, ὅτι θὰ πα-
ράσῃ προσέτι αὐτῷ ἢ Κοινότης καὶ ἐφημερίαν. Διότι μόνον ὑπὸ τοὺς
ῥους τούτους ἀναλαμβάνει ὁ ἡμέτερος Σύλλογος τὴν ἐκπαιδεύσειν
νέων ἢ νεανίδων ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Τὰ τροφεῖα τοῦ μὲν Ἱεροδιδασκαλείου τῆς Πάτρμου προκαταβάλ-
ονται ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ σχολικοῦ ἔτους, τῶν δὲ Παρθεναγωγείων ἐν
ἀρχῇ ἐκάστης ἐξαμηνίας.

Ἐὰν λοιπὸν ἡ Κοινότης ὑμῶν ἢ φιλόπατρις τις ἀνὴρ ἢ γυνὴ ἢ
γονεὺς ἢ κηδεμὼν ἢ συγγενὴς θελήσῃ νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν προσφυ-
ρὰν ταύτην τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου πρὸς μόρφωσιν διδασκάλου ἢ δι-
δασκαλίσης τῆς ὑμετέρας πατρίδος, τῶν κυριωτάτων τούτων ὀργά-
νων τῆς ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς προόδου τῆς κοινωνίας, πρὸς στή-
ριξιν μὲν τῆς πολεμουμένης θρησκείας καὶ παιδείας τῶν πατέρων,
πρὸς κοινωνικὴν δ' ἀνύψωσιν τῆς ἐκυτοῦ πατρίδος, εὐαρεστηθῆτω νὰ
δηλώσῃ ἡμῖν τοῦτο ὡς τάχιστα, ὅπως φροντίσωμεν περὶ τῶν περικι-
τέρω ἐγκαίρως.

Ὁ πρόεδρος

ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ

Καθηγ. τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς

Κωνσταντῖνος Γ. Λαμέρας

Ἴατρος

ΙΩΑΝΝΟΥ Θ. ΡΩΣΣΗ Δ. Φ.

Καθηγητοῦ ἐν Ἀθήναις

Γραμματικὴ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης
μάλιστα δὲ τῆς Ἀττικῆς Διαλέκτου, μετὰ προσηρημένου πρωτο-
τύπου ἐποπτικοῦ πίνακος ἐν τῷ ἐτυμολογικῷ.

Ἡ μόνη ἐγκριθεῖσα ἐν τῷ διαγωνισμῷ τῶν διδκτικῶν βι-
βλίων ἐπὶ πενταετίαν, πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλλήν. Σχολείων, Παρ-
θεναγωγείων καὶ Γυμνασίων σελ. 208. Τιμᾶται δραχ. 2.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Φ. ΣΤΑΜΙΔΟΥ

Τρίτευχος Ἱερὰ Ἱστορία. Τεύχος Α'. Ἱστορήματα ἐκ
τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς καινῆς Διαθήκης. Τεύχος Β'. Παλαιὰ Δια-
θήκη, μετ' εἰκόνων. Τεύχος Γ'. Καινὴ Διαθήκη μετὰ παραρτήμα-
τος ἐπιτόμου Ἑκκλ. Ἱστορίας, τυπογραφικοῦ χάρτου τῆς Παλαι-
στίνης καὶ εἰκόνων.

Τὰ 2 τάξις συγγράμματα τοῦ τε καθηγητοῦ κ. Γ. Ρώσση
καὶ τοῦ ἐμπειροτάτου διδασκάλου κ. Ν. Σταμίδου συνίστησιν
ὁ «Ξενοφάνης» θεμελιώτατος ὡς μεθοδικώτατος καὶ εἰς τὸ εἶδος αὐτῶν
ἄριστα.

ΙΟΡΔΑΝΟΥ ΡΟΥΜΗ

γεωπόνου

Χρωμογραφικὸς πίναξ τῆς θρεπτικῆς, πεπτικῆς οἰκονομι-
κῆς καὶ ὑγιεινῆς ἀξίας τῶν τροφῶν. Ἐν τῷ πίνακι τούτῳ μετ' ἄ-
κρας σαφηνείας καταφάνεται ἡ ἀξία ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ πεπτικῆς
καὶ θρεπτικῆς καὶ ὑγιεινῆς ἀπόψεως ὑπερτρύκοντα εἰδῶν τροφῶν.
Ὁ πίναξ οὗτος ἀπαραίτητος πάσῃ οἰκογενεῖᾳ τιμᾶται δραχμῶν 2
μετὰ τοῦ συνοδευόντος αὐτὸν διασφαθητικοῦ βιβλιαρίου.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΞΕΝΟΦΑΝΟΥΣ

- 1) Τὸ περιοδικὸν ἐκδίδεται κατὰ μηνιαία τεύχη ἐκ τριῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος τυπογραφικῶν φύλλων, τμητάκι δὲ ἐν μὲν τῷ ἐσωτερικῷ δραχμῶν ἕξ, ἐν δὲ τῷ ἑξωτερικῷ φράγκων χρυσῶν ἕξ.
- 2) Ἐν τῷ περιοδικῷ δημοσιεύονται φιλοσοφικά, θεοσευκτικά, παιδαγωγικά, ἐκπαιδευτικά, στατιστικά, ἀρχαιολογικά, ἱστορικά, γεωγραφικά, γλωσσικά, καὶ καθόλου διατριβαὶ ὡς τὰ πολλὰ σέβει πρὸς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἔχουσαι.
- 3) Ἀναγγέλλονται μετὰ βιβλιοκρισίας διὰ τοῦ περιοδικοῦ τὰ νέα συγγράμματα, ὡν διπλοῦν ἀντίστοιχον πέμπεται τῷ Συλλόγῳ.
- 4) Τὸ περιοδικὸν ἀνταλλάσσεται πρὸς πᾶν ἄλλο ἡμεδαπὸν ἢ ἀλλοδαπὸν.
- 5) Τὰ τοῦ Συλλόγου μέλη λαμβάνουσι τὸ περιοδικὸν ἀντὶ τῆς ἡμισίας τιμῆς.
- 6) Αἱ πρὸς δημοσίευσιν διατριβαὶ καὶ πᾶσα κίττισι ἀφορῶσα εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθύνονται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν.

Ὅσοι τῶν κ. συνδρομητῶν δὲν ἔλαβον τὸ 11ον καὶ 12ον τεύχος τοῦ πρώτου τόμου τοῦ «Ξενοφάνους» παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο τῇ Διεύθυνσιν.

Ὁ πρώτος τόμος τοῦ «Ξενοφάνους», ἐλεύθερος ταχυδρομικῶν τελῶν, πέμπεται τοῖς ἀποστέλλουσι φράγκα χρυσᾶ β.

Τὸ περιοδικὸν τὴν μὲν Διεύθυνσιν ἔχει ὁ Πρύτανης τοῦ Συλλόγου κ. **Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης**, καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Παιδικῷ Σχολείῳ, τὴν δὲ πρὸς τὴν ἑλθεῖν ἐπιτρέλειαν ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου κ. **Κωνσταντῖνος Γ. Δαμῆρος**, ἱατρός.

Διὰ πᾶν ἑ.π. ἀφορᾶ εἰς τὸ περιοδικὸν ἀπευθύνειν πρὸς τὴν Διεύθυνσιν καὶ πρὸς τὴν Τριφυλίαν 47 Ἀθήνας